

BELGISCHE SENAAT

VERGADERING VAN 20 DECEMBER 1928

Wetsontwerp tot herziening der wet van 10 Maart 1925 op de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdigen dood der bedienden.

MEMORIE VAN TOELICHTING

MEVROUW, MIJNHEEREN,

Wij hebben de eer bij de Wetgevende Kamers ter beraadslaging en ter beslissing het wetsontwerp in te dienen tot herziening van de wetgeving op de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en voortijdigen dood der bedienden.

Wij zullen de omstandigheden niet *in extenso* aanhalen, die bedoelde herziening hebben teweeggebracht. Wij zullen ons tevreden stellen met uw aandacht te vestigen op het feit dat, sedert het in-werkingtreden der wet (1 Januari 1926), de bedienden een klacht hebben geopperd tegen het hun opgelegd stortingsbedrag : ze vonden dat te hoog; de Regeering gaf zoo spoedig mogelijk aan de belanghebbenden voldoening, met de hoop dat zij, door aldus te handelen, den strijd zou doen ophouden dien sommigen tegen de wet zelf of tegen eenige beginsels er van begonnen te voeren. Haar hoop werd teleurgesteld; bedoelde strijd duurde voort. Het was echter moeilijk voor de Regeering aan de wenschen van de bedienden voldoening te schenken, zoodanig waren hun eischen uiteenlopend en zelfs tegenstrijdig. Daarom, had de Regeering er

toe besloten ze te raadplegen en in 1926 werd te dien einde een eerste Commissie tot stand gebracht. De werkzaamheden van dit college hebben tot géén praktische oplossingen geleid; hetgeen niet wil beduiden dat de besprekingen, die toen werden gehouden en de studiën, die omtrent de verscheidene geschilpunten werden gedaan, niet veel hebben bijgedragen tot de tweede Commissie, die in 1927 werd ingericht, te vergemakkelijken.

Wat de werkzaamheden van laatstvermelde Commissie betreft, is het voldoende het verslag na te gaan van den heer Senator Carpentier, verslaggever van het Budget van het Ministerie van Nijverheid, Arbeid en Maatschappelijke Voorzorg over het dienstjaar 1928. Bedoelde Commissie heeft haar werkzaamheden in Juli 1928 geëindigd en het wetsontwerp, dat wij U voorleggen, werd opgemaakt onder inachtneming van de verschillende desiderata uitgebracht, zoowel door de bedienden zelf, in den loop van het onderzoek, in September en October 1927 in het land ingesteld, als door de gelastigden van de verscheidene inrichtingen, in den schoot der Commissie vertegenwoordigd.

Kunnen wij daaruit afleiden dat allen ten volle zullen voldaan zijn? Wij

moeten ronduit zeggen neen : zulks was niet mogelijk. De zienswijze van de eenen was te zeer verschillend van die der anderen, en, wij waren er toe verplicht een onderscheid te maken, om niet alles aan de eenen te verleen en alles aan de anderen te weigeren, alsmede de wettelijke desiderata van sommigen niet over het hoofd te zien, om anderen ten volle voldoening te schenken.

't Is dus een gelegenheidsoplossing, die gij ons voorstelt, zal men zeggen? Neen, een beredeneerde oplossing, integendeel, waarvoor alles in 't werk werd gesteld om de wettelijke eischen van de eenen en de anderen in aanmerking te nemen en tegelijk de technische beginsels van de verzekering ongeschonden staande te houden.

Elke partij, die dit wetsontwerp aanbelangt, zal kunnen vaststellen, dat indien haar niet ten volle voldoening is geschonken, de opstellers van dit ontwerp redelijkerwijze op haar persoonlijke desiderata lang hun aandacht hebben gevestigd. Volgende voorbeelden zullen hiervan laten blijken :

1° Tal van bedienden hebben er om gevraagd, de in kapitaal gevormde waarde hunner lijfrente in baar geld te mogen optrekken; anderen verkozen doodeenvoudig de rente te ontvangen.

Er wordt voorgesteld aan de bedienden, die er om vragen, het recht te verleen de in-kapitaal-gevormde waarde van drie zevende hunner rente te bekomen, 't is te zeggen, van het gedeelte dat met hun persoonlijke stortingen in verband staat;

2° Tal van bedienden hebben er om gevraagd, dat één kas, door de bedienden, de werkgevers en de Regeering bestuurd, zou worden ingericht en waarbij al de bedienden verplichtend zouden worden aangesloten. Anderen hebben er om verzocht, dat voor ieder het recht zou blijven gehandhaafd zich tot alle andere gemachtigde verzekeringsorganismen te richten.

Het ontwerp handhaaft het vrijheids-

beginsel, doch er wordt voorgesteld een Nationale Kas in te richten, waarbij de bedienden, die niet bij een ander gemachtigd verzekeringsorganisme zijn ingeschreven, zich moeten aansluiten.

3° De bedienden hebben er om gevraagd, dat de ouderdoms- en weduwe-toelagen *van rechtswege* aan de gerechtigden zouden worden verleend, zonder met de bestaansmiddelen in 't bezit van de belanghebbenden rekening te houden. Aan dit verlangen geven wij voldoening; doch anderzijds vragen wij ook aan deze, die bedoelde voordeelen willen genieten, met een speciale en geringe bijdrage, in het stijven van het Fonds tegemoet te komen.

Uit het onderzoek der artikelen zal blijken dat bedoelde oplossingen werden overeengebracht.

* * *

Sommigen hadden gewild, dat bij de wet de hoedanigheid van « bediende » zou worden bepaald en dat, zooals in de wet op de werkrechtshraden, er in de wet een opsomming, ongetwijfeld *enkel bij wijze van voorbeelden* der verschillende soorten arbeiders zou worden gegeven, waarop de wet diende toegepast.

Wij hebben gemeend dat niet te kunnen doen.

Moet ik er U aan herinneren, Mijne Heeren, dat de verscheidene parlementaire Commissies, die het wetsontwerp op de bediendenarbeidsovereenkomst hebben onderzocht, de vraag hebben kunnen noch willen oplossen?

Daaromtrent ondervraagd bij het bespreken van de wet dd. 10 Maart 1925, verklaarde insgelijks de Heer Tschoffen, Minister van Arbeid en Nijverheid, in de Kamerzitting van 18 Februari 1925, dat, gelet op de danig uiteenlopende toestanden, het hem moeilijk bleek de vraag afdoend op te lossen. Hij beperkt er zich bij, sommige kenmerken aan te duiden : « *Pour être employé* », zegde

hij, « *il faut tout d'abord être lié par un contrat d'emploi; il faut, ensuite, que le travail fourni soit essentiellement ou, si vous le voulez, principalement, un travail d'ordre intellectuel* ».

Bedoelde kenmerken zijn ook deze gegeven door onzen collega den heer Wauwermans, in zijn commentaar der wet op de bediendenarbeidsovereenkomst: « *Est employé, zegde hij, celui qui loue ses services ou les engage à temps, dans des liens de subordination à des fins de travail de nature intellectuelle.* »

Insgelijks wordt bij de organieke wet op de werkrechtscraden besloten dat onder «bedienden» dient verstaan: deze die doorgaans voor rekening van een werkgever geestesarbeid verrichten, 'tzij over het gansche jaar, 'tzij op sommige tijdstippen er van.

Ongetwijfeld kan in menig geval een tweevoudig punt worden betwist. Voor eerst, bestaat er al dan niet tusschen den belanghebbenden en dezen voor wiens rekening hij werkt, een dienstcontract? Zoo, in het geval, bij voorbeeld, waarin het gaat om een belanghebbende die verzekeringsagent is.

Vervolgens, is de verrichtte arbeid, wezenlijk of minstens hoofdzakelijk, geestesarbeid, bij voorbeeld, wanneer het een meestergast betreft?

Het zijn soortgelijke gevallen, die moeten aanleiding geven tot een onderzoek om er toe te beslissen of eenerzijds, werkelijk de ondergeschiktheidsband bestaat, die wezenlijk het dienstcontract uitmaakt en, anderzijds, of de door den belanghebbende verrichtte arbeid geestes- of handarbeid is.

Maar men mag niet zeggen dat alle verzekeringsagenten of alle meester-gasten bedienden zijn, omdat ze aldus in het contract betreffende de indienst-treding er van worden benaamd, en, dienvolgens er steeds toe besluiten dat de wet, waarvan sprake, op hen toepasselijk is.

Zooals wij het zelf in de Kamer verklaarden, is het raadzaam in de

twijfelachtige gevallen de voor den belanghebbende gunstigste wet op hem toe te passen, d. i. de wet op de bedienden en, zoo de belanghebbende weigert die oplossing bij te treden, dan zal de rechterlijke macht alleen er toe bevoegd zijn dit geschil te slechten.

Wij moeten laten opmerken dat, vooreer het huidig ontwerp in te dienen, een vóórontwerp aan al de leden der Commissie werd ingediend, en dat deze er toe werden verzocht ons hun opmerkingen bekend te maken. Deze werden met de grootste aandacht onderzocht en sindsdien werden wijzigingen in het vorig ontwerp toegebracht, zooals de belanghebbenden het zullen kunnen vaststellen.

Wij zijn er ten volle van overtuigd dat de bedienden zullen begrijpen, dat het in hun belang is, geen vertraging, door nieuwe klachten, voor het stemmen van het ontwerp te veroorzaken, waaraan ten andere de Regeering bezwaarlijk een goed gevolg zou kunnen geven.

Gelieft, Mijne Heeren, er toe te willen besluiten dat tot het bespreken van dit ontwerp dringend zou worden overgegaan, opdat het in den loop van den huidige zitting zou kunnen worden goedgestemd en afgekondigd.

Alzoo hopen wij dat de nieuwe wetgeving, uiterlijk op 1 Januari 1931, van kracht zal kunnen worden.

* * *

ONDERZOEK DER ARTIKELS.

EERSTE ARTIKEL.

De bepalingen van paragrafen 1 en 2 worden gehandhaafd.

Paragraaf 3 vervangt artikel 3 van de wet dd. 10 Maart 1925.

Onder het stelsel dier wet waren de Rijks-, provincie- en gemeentebedienden alsmede deze der openbare inrichtingen en der inrichtingen voor openbaar nut, met vaste benoeming, *niet* verzekerings-

plichtig, zelfs indien hun ingevolge volstrekt géén statuut, een ouderdoms- en weduwepensioen werd verleend. Wat de tijdelijke bedienden betreft, was de wet slechts toepasselijk op dezen die op vermelde voordeelen niet waren gerechtigd.

Er kon worden vastgesteld, namelijk dat tal van gemeentebesturen en onderstandscommissies, ten bate hunner bedienden, geen pensioenstatuut hadden voorzien en, onder die voorwaarden, zullen bedoelde bedienden eenerzijds geen inkomsten meer hebben, van den dag af waarop zij ophouden te werken en, anderzijds, zal hun weduwe vaak in nood verkeereren vanaf het oogenblik dat hun echtgenoot komt te sterven.

Bij dit ontwerp wordt vastgesteld, dat al de Rijks-, provincie- en gemeentebedienden alsmede deze der openbare inrichtingen en der inrichtingen van openbaar nut, onder de toepassing van de bepalingen der wet vallen wanneer hun, ingevolge géén statuut, gelijkwaardige voordeelen als deze bij de wet voorzien worden verleend.

Overigens, wordt er geen onderscheid meer gemaakt tusschen de bedienden met vaste benoeming en deze die tijdelijk hun betrekking bekleeden.

Indien er later een speciaal wettelijk statuut wordt opgemaakt om terzake den toestand te regelen van de bedienden van eenige der categorieën, waarvan in deze wetsbepaling sprake, dan zal men onderzoeken, onder welke voorwaarden, de ingevolge deze wet gedane verrichtingen in verband zullen worden gebracht met degene, die krachtens voormeld statuut zullen moeten worden gedaan.

Dienen als openbare inrichtingen aangezien, namelijk : de openbare onderstandscommissies, de openbare belevingskassen, de kerkfabrieken, de anglicaansche en protestantsche consistoriën, de israëlitische consistoriën, de seminaria, de Algemeene Spaar- en Lijfrentekas, de Rijksuniversiteiten, de polders en de wateringen.

Onder de inrichtingen van openbaar nut zijn begrepen : de Nationale Bank, de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, de Universiteiten van Brussel en Leuven, het Rood Kruis en de Proefbank der vuurwapens. De paragraaf 4 van artikel 1 van de wet dd. 10 Maart 1925 wordt ingetrokken, daar de toestand der dagbladschrijvers bij paragraaf 1 van artikel 2 van dit ontwerp wordt geregeld.

* * *

ART. 2.

Krachtens de bepalingen van dit artikel is de wet, eenerzijds, toepasselijk op de dagbladschrijvers van beroep en, anderzijds, op de leden van het onderwijzend personeel, bij een private onderwijsinrichting in dienst en eindelijk op een wel bepaalde categorie van lyrische of dramatische artisten alsmede op de instrumentbespelers. Het spreekt van zelf, dat de eenen zoowel als de anderen door een dienstcontract tegenover een werkgever dienen te zijn verbonden.

De dagbladschrijvers van beroep vielen reeds onder toepassing van de bepalingen der wet dd. 10 Maart 1925. De wetsvoordeelen werden eveneens verleend aan de instrumentbespelers.

Wat de leden betreft van het onderwijzend personeel der private onderwijsinrichtingen alsook de lyrische en dramatische artisten, het is na de door hun gelastigden gedane stappen tijdens het onderzoek, 't welk de Herzieningscommissie heeft ingesteld, dat wordt voorgesteld de bepalingen van dit ontwerp op hun toepasselijk te maken.

Merken wij op, dat onder dagbladschrijvers van beroep worden verstaan : deze die geregeld en mits bezoldiging aan de dagelijksche pers hun medewerking verleen, waarvan ze hun hoofdzakelijke bezigheid maken.

Daaruit volgt dat de personen, die tot het opstellen van een dagblad of een

tijdschrift enkel toevallig hun medewerking verleen, onder de toepassing dezer bepalingen niet vallen.

Paragraaf 2 van artikel 2 staat met de lyrische en dramatische artiesten alsmede met de instrumentbespelers in verband. Gelet op het feit dat de betrekking van de bedienden dezer categorie door den band zelden bestendig is, werd het goed bevonden de vereischten te bepalen, waaraan de belanghebbenden moeten beantwoorden om de wetsvoordeelen te kunnen genieten.

De personen, waarvan sprake, moeten om verzekeringsplichtig te wezen :

1° Belg zijn;

2° Hun betrekking in België uitoefenen;

3° Door een dienstcontract, voor den duur van minstens één maand, tegenover het bestuur van een bepaalde onderneming zijn verbonden.

ART. 3.

De bepalingen van paragraaf 1 waren reeds in de wet van 10 Maart 1925 voorzien, waarvan er in artikel 2 sprake was.

Het gaat hier om een « niet-verplichte » verzekering, waarvoor nochtans de voor de verzekeringsplichtigen voorziene verzekeringsvereischten niet onbepaald mogen worden gesteld. Het spreekt vanzelf, dat de voorlaatsvermeldende gestelde vereischten uiterst gunstig zijn : aldus, namelijk, worden de verzekeringsplichtigen van elk medisch onderzoek en van elken wachttijd ontslagen, welk ook hun gezondheidstoestand zij op het oogenblik dat ze verzekeringsplichtig worden, gaat de verzekering in, bij het betalen der eerste premie.

Het scheen dat zulkdanig voordeel niet aan de « niet-verplichte » verzekerden, waarvan in dit artikel sprake, kan worden verleend. Voor de verzekeringsplichtigen, inderdaad, hangt het niet van den wil af van den belanghebbende een verzekering aan te gaan, of ze niet te bewerkstelligen. Hij dient de wetsbepa-

lingen na te leven. Dus, geen schifting te vreezen vanwege de belanghebbenden. Maar zulks is niet het geval voor de « niet-verplichte » verzekerden : het is te vreezen dat het vooral onder de zieke bedienden zou zijn, en deze, die aan hun echtgenoot een weduwepensioen en -toelage van het Toelagefonds verlangen te verzekeren, dat de meeste « niet-verplichte » verzekerden zich zouden aansluiten. Hun, onmiddellijk en bij het betalen van het bedrag der eerste storting, de voordeelen van de wet verleen, zou voor de financiële zekerheid van het verzekeringsorganisme een gevaar kunnen opleveren. Ook scheen het noodig een wachttijd van twee jaar te voorzien : indien, in den loop van dien termijn, de verzekerde den leeftijd van het pensioen bereikt of komt te sterven, zal de verzekering niet van kracht worden : de renten zullen niet zijn gevormd en de toelagen van het Toelagefonds zullen niet worden verleend; maar het bedrag van de gedane stortingen zal, zonder intrest, 'tzij aan den belanghebbende, 'tzij aan de weduwe worden teruggegeven.

*
* *

ART. 4.

Het staat vast dat tal van bedienden, na een zeker aantal jaren, aan hun loopbaan vaarwel zeggen. Doorgaans installeeren zij zich voor hun rekening en worden zelf werkgever.

Wat ging er geworden van de verzekeringen gevestigd door middel van hun persoonlijke stortingen en van de gestorte werkgeversbijdragen op hun rekening ingeschreven in den termijn, waarin zij voor rekening van een werkgever werkzaam waren ?

Elke staking van storten heeft het merklijk verminderen van de verzekerde voordeelen tengevolge. Is het billijk de belanghebbenden, die zulks zouden willen, er toe te beletten de stortingen voort te zetten om het loopend contract te handhaven en ze te verplichten, indien

zij er aan houden zich tegen de geldelijke gevolgen van hun ouderdom en tegen die van den ouderdom hunner echtgenooten te verzekeren, onder vaak bezwarende voorwaarden een nieuwe verzekering aan te gaan? De Herzieningscommissie was van meening dat het gepast was, in sommige gevallen, bedoelde ex-bedienden er toe te machtigen persoonlijk de stortingen te doen, noodig om vermeld eerste contract, gesloten naar het speciaal tarief van de wettelijke verzekering, te handhaven.

Dit recht echter zal slechts aan de verzekeringsplichtigen worden verleend die, ingevolge de wet, gedurende minstens tien jaar verzekeringsplichtig zijn geweest en geregeld in den loop van dit tijdperk hun stortingen hebben gedaan.

Het bedrag van de stortingen, die zij jaarlijks zullen mogen doen, mag niet meer bedragen dan het gemiddelde van de sommen (persoonlijke stortingen en werkgeversbijdragen) gestort op hun rekening in de drie jongste jaren, in den loop waarvan zij hun bediening hebben uitgeoefend.

Bedoelde termijn van tien jaar wordt echter met zooveel jaren verminderd als de belanghebbende er zal tellen boven de vijf en vijftig jaar, op den datum van het in-werkingtreden dezer wet.

Er werd eveneens toe besloten, dat de verzekering slechts van kracht zal worden na twee volle jaren, te rekenen van den dag waarop de verzekerde heeft opgehouden als bediende werkzaam te zijn. Indien de verzekerde, vóór het verstrijken van dien termijn, den leeftijd van het pensioen bereikt of komt te sterven, dan zal hem of aan zijne weduwe de rente worden betaald die op het oogenblik, waarop hij aan zijn bediening vaarwel zegde, was gevestigd; maar het bedrag der stortingen, die de verzekerde sinds dien tijd gedaan heeft, zal zonder intrest, aan den belanghebbende of aan zijn weduwe worden terugbetaald.

Deze beperkingen worden gebillijkt om noodzakelijk de misbruiken te voorkomen, die wegens de schifting zouden

ontstaan tegenover sommige verzekeringsorganismen uit hoofde der zieke bedienden, wat aanleiding zou geven aan bedoelde inrichtingen, nadeel te berokkenen, waarbij hun financiële zekerheid gevaar zou kunnen oploopen.

Maar het spreekt van zelf, dat vermelde organismen den bij de wet voorzien termijn van tien jaar zullen mogen inkorten of den wachttijd 'tzij verminderen. 'tzij niet laten tellen en de contracten sinds een korteren termijn gesloten toch handhaven.

De ex-bedienden mogen evenwel niet meer tot het Toelagefonds bijdragen. Dit Fonds immers, dat grootendeels door een speciale bijdrage der werkgevers wordt gestijfd, is er uitsluitend toe bestemd sommige toelagen te verleen aan deze die nog bedienden zullen zijn, op het oogenblik dat zij den pensioenleeftijd bereiken alsmede aan de weduwen en weezen der bedienden. Er kan dus geen sprake zijn bedoelde voordeelen nog te verleen, wanneer hij den leeftijd van het pensioen bereikt of komt te sterven, zoo hij opgehouden heeft bediende te zijn.

*
* *

ART. 5.

De algemeene lijst van de ingevolge deze wet verzekeringsplichtige personen zal, door het toedoen van het Ministerie van Nijverheid, Arbeid en Maatschappelijke Voorzorg, worden bijgehouden.

Bij vermelde lijst zal het moeten worden mogelijk gemaakt :

1° Zich er van te vergewissen of al de bedienden, alsmede hun werkgevers de hun krachtens de wet opgelegde verplichtingen naleven;

2° Het verzekeringsorganisme te kennen, waarbij ieder bediende is aangesloten, ten einde te onderzoeken of de wettelijke stortingen (vanwege verzekeringsplichtigen en werkgevers), geregeld worden gedaan;

3° Al de bedienden, die niet bij een ander verzekeringsorganisme zijn aangesloten, ambtshalve bij de Nationale Kas voor bediendenpensioenen in te schrijven;

4° De controle te houden over de bedragen, die de werkgevers en bedienden bij het Toelagefonds storten.

* * *

ART. 6.

Bij de wet van 10 Maart 1925 werden de stortingen op 10 t. h. van de bezoldiging van den bediende bepaald, waarvan 5 t. h. ten laste van laatstgenoemde en 5 t. h. ten laste van den werkgever.

Bij de wet van 10 Juni 1926 werd het bedrag der persoonlijke storting vermindert en op 3 t. h. van de bezoldiging bepaald.

Bij het wetsontwerp wordt er voorgesteld dit bedrag van 3 t. h. voor de persoonlijke stortingen te handhaven en het bedrag der werkgeversbijdrage op 4 t. h. vast te stellen.

Laat ons opmerken, en het is noodig de aandacht er op te vestigen, dat bedoelde vermindering van het bedrag der werkgeversbijdrage feitelijk geen vermindering tengevolge heeft wat het bijdragen der werkgevers betreft tot het vormen der persoonlijke renten en der weduwerenten. Men dient op te merken dat, naar de wet van 10 Maart 1925, 40 t. h. van de werkgeversbijdrage, d.i. 2 t. h. van de bezoldiging, aan het Toelagefonds dienden overgemaakt, het overige alleen, 't is te zeggen 3 t. h. werd op de persoonlijke rekening van den verzekerde ingeschreven. Aldus, werd slechts 6 t. h. van de bezoldiging van den bediende voor het vormen der ouderdoms- en weduwerenten gestort, terwijl in het wetsontwerp 7 t. h. voor laatstgenoemde er toe zullen dienen. De bij dit artikel voorziene 4 t. h. zullen ten volle op de rekening van den verzekerde voor het vormen van renten worden gestort, zooals in artikel 14

wordt bepaald. Ten slotte, merken wij op dat de totale bijdrage der werkgevers geenszins is verminderd, vermits zij voortaan met een speciale bijdrage in het stijven van het Toelagefonds moeten tegemoetkomen.

Men zou dan kunnen opwerpen, dat er sinds 1926, op de persoonlijke rekening van den verzekerde 8 t. h. zijner bezoldiging in de Lijfrentekas werd gestort, waarvan 3 t. h. ten laste van de(n) belanghebbende en 5 t. h. ten laste van den werkgever, terwijl, wanneer de bepalingen van het huidig ontwerp van kracht zullen worden, er slechts 7 t. h. nog op bedoelde rekening zal worden ingeschreven. Waaruit feitelijk een verlies van 1 t. h. volgt, waardoor vooral de sinds 1 Januari 1895 geboren verzekerden zullen lijden, daar ze de ouderdoms-toelage door het Toelagefonds uitgekeerd niet zullen genieten.

Er dient eerstens opgemerkt dat de werkgevers, voor al de bedienden, onverschillig hun leeftijd, de speciale bijdrage in het Toelagefonds storten. De bij artikel 45 vastgestelde jaarlijksche bijdrage is zoowel voor de bedienden vóór 1 Januari 1895 geboren, als voor deze na dien datum geboren, verschuldigd.

Voorts dient niet uit het oog verloren dat, wanneer de wetgever er toe besloot de stortingen in 't jaar 1926 (*) aan de Lijfrentekas over te maken, men had moeten verstaan dat dit slechts de stortingen betrof die bestemd waren om op de persoonlijke rekening der verzekerden te worden ingeschreven : het tot het Toelagefonds bestemd gedeelte had, bij normale wetstoepassing, voorbehouden moeten worden, daar bedoeld gedeelte tot het vestigen van ouderdoms- en overlevingsrenten niet moest worden bestemd. De wetgever heeft er niet aan gedacht dit onderscheid te maken, maar het is klaar dat dit geen voldoende reden zou zijn opdat de verzekerden zich op

(*) Deze wetsbepaling werd achtereenvolgens voor de jaren 1927 en 1928 verlengd. Zij zal insgelijks in 1929 worden toegepast.

die onregelmatigheid zouden kunnen beroepen, ten einde te bekomen dat een bedrag van 8 t. h., waarvan 5 t. h. ten laste van den werkgever, op hun persoonlijke rekening zou blijven gestort. Die zienswijze bijtreden zou een merkelijke vermeerdering van den last der werkgevers tengevolge hebben, terwijl, bij het huidig ontwerp, hun bovendien een speciale bijdrage tot het Toelagelonds wordt opgelegd.

De opsomming, die in alinea 2 van artikel 6 van dit wetsontwerp voorkomt, is geenszins *beperkend*, maar enkel *bij wijze van voorbeeld* aangegeven.

* *

ART. 7.

Naar de wet van 10 Maart 1925 waren de persoonlijke storting en de werkgeversbijdrage verschuldigd tot een beloop van een jaarlijksche bezoldiging van 15,000 frank (in zoover echter de bediende een bezoldiging ontving, gelijk aan of boven dit bedrag); deze som werd zooveel maal met 500 frank vermeerderd als de belanghebbende kinderen had beneden zestien jaar en die te zijnen laste waren.

Tijdens het onderzoek door de Herzieningscommissie gedaan, werd door de bedienden gevraagd dat maximum van 15,000 frank op 24,000 frank te brengen. Zij lieten opmerken dat aldus de ouderdoms- en weduwepensioenen tot een bedrag zouden komen, dat met den huidige levensstandaard beter in verband zou staan.

Anderen hebben er op aangedrongen dat het maximum van 15,000 frank zou behouden blijven; zij verlangden inderdaad niet dat al hun spaargeld in beslag zou worden genomen om hun pensioen en dat van de weduwen samen te stellen, maar over een gedeelte van hun reserves te kunnen beschikken voor andere verzekerings- en verzorgswerken (bij voorbeeld, het bouwen van een huis).

Bij het opstellen van dit ontwerp,

hebben wij getracht deze twee desiderata zooveel mogelijk te vereenigen met het maximum-bedrag der bezoldiging op 18,000 frank te brengen, waarop de persoonlijke storting zal worden afgehouden en de werkgeversbijdrage betaald. Er wordt geen rekening meer gehouden met het aantal kinderen van den bediende.

Een verhooging uit dien hoofde wordt gerechtvaardigd, wanneer er sprake is van een wet op de verzekering, die slechts toepasselijk is op de belanghebbenden, wier jaarwedde een bepaald bedrag niet overschrijdt. Het zou niet aan te nemen zijn dat er alsdan geen onderscheid worde gemaakt tusschen een niet-gehuwde, een gehuwde zonder kinderen en een gehuwde met een of meer kinderen ten laste en dat de twee laatstgenoemden zouden worden uitgesloten van het voordeel der verzekering, omdat het bedrag hunner bezoldiging het voor de niet-gehuwden vastgesteld cijfer bereikt: deze zouden, in het onderhavig geval, te onrechte worden bevoordeeld. De wetgeving, waarvan sprake, is toepasselijk op al de bedienden, onverschillig het bedrag hunner wedde; zij vallen allen onder de toepassing van de bepalingen der wet en zij hebben recht op de werkgevers- en Rijksbijdrage. Dus, geen uitsluiting van het voordeel der wet ingevolge een bezoldiging, waarvan het bedrag een zeker cijfer overschrijdt. Er dient, bijgevolg, met het aantal kinderen geen rekening gehouden.

Voegen wij er bij dat in andere maatschappelijke verzekeringen, zooals die tegen ziekte, invaliditeit en werkloosheid, het gemakkelijk is aan te nemen dat het bedrag der bezoldiging, waarbij wordt bepaald in hoever men onder de toepassing valt der wet wegens ten laste zijnde kinderen, worde verhoogd. 't Is inderdaad omdat de voordeelen, die uit die verschillende verzekeringen voortvloeien, kunnen moeten verleend worden op een oogenblik dat de verzekerde nog heel jonge kinderen heeft en, dienvolgens, wanneer hij nog aanzienlijker lasten te

dragen heeft dan deze die aan den nog niet-gehuwde zijn opgelegd.

Wanneer bedoelde lasten niet meer bestaan, dan wordt op hem het stelsel toegepast, vastgesteld voordien nog niet-gehuwde of voor den gehuwde zonder kinderen. En zulks is de toestand, waarin de verzekerde ingevolge de wet op de bediendenpensioenen verkeert. Op het oogenblik dat hij de voordeelen der verzekering geniet, 't is te zeggen op den pensioenleeftijd, is het gansch bij uitzondering dat hij nog kinderen te zijnen laste heeft. Het is dus logisch één regel vast te stellen voor de verplichtende verzekering en in den loop der verzekering géén rekening te houden met een toestand, die niet meer bestaat, wanneer de verzekering zal van kracht worden. Laten wij opmerken dat, indien bij zijn overlijden de verzekerde kinderen achterlaat van minder dan achttien jaar, zijn weduwe dan van het Toelagesfonds voor ieder hunner een speciale toelage zal ontvangen. Alzoo dus zijn de belangen van de gezinnen met talrijk kroost gevrijwaard, vermits de rente, die de weduwe zal genieten, zal worden vermeerderd wegens het feit dat zij nog jonge kinderen zal hebben, en zulks, men dient het op te merken, zonder dat de verzekerde daartoe een aanvullingsstorting moest doen.

Er dient verstaan dat het aan de verzekerden en hun werkgevers toegelaten is stortingen te doen, die het bedrag voorzien bij artikelen 6 en 7 van de wet, teboven gaan, hetzij met bestemmingen voorzien bij artikel 14, hetzij met andere bestemmingen, in gemeen overleg, met de verzekerende inrichting en de belanghebbenden vastgesteld. In dit geval hoeft de wet niet toegepast: er is inderdaad slechts sprake van een gansch private overeenkomst. Indien de bestemmingen, aan deze aanvullende stortingen gegeven, zouden verschillen met die bij artikel 14 bepaald, dient er dan voor bedoelde stortingen een afzonderlijk contract gemaakt?

Volgens onze meening zal zulks niet

noodig zijn, op voorwaarde dat de verzekerde of zijn weduwe, door het contract zelf de waarborghebben van renten te ontvangen, van zulk een hoog bedrag als zij, door de eenvoudige toepassing van de bij artikel 14 vastgestelde regels op het verplicht gedeelte der stortingen, zouden genieten. De Hoge Raad voor bediendenpensioenen dient, namelijk tergelegenheid van de aanvraag tot machtiging, te onderzoeken of deze vereischte wordt vervuld.

* * *

ART. 8.

Krachtens artikel 10 van het Koninklijk besluit dd. 29 December 1926, had de bediende, die *gelijktijdig* in dienst was van verscheidene werkgevers, het recht voor 't overige van 't jaar niet meer te storten, zoo hij persoonlijk een algeheele som van 450 frank had gestort. Verzekering van de(n) bediende ontsloeg tevens ieder der werkgevers er van voort zijn eigen bijdrage te betalen.

Door de afgevaardigden van verschillende soorten van bedienden en meer inzonderheid door deze van de muzikanten, boekhouders en handelsreizigers, werden daaromtrent talrijke klachten geuit.

Een aanzienlijk aantal werkgevers, die slechts gedurende een gedeelte van den dag bedienden nodig hebben, gaven de voorkeur aan deze die reeds in dienst van een werkgever waren, in plaats van anderen te nemen die geen betrekking hadden.

Door het feit dat de belanghebbende bedienden gebruik maakten van bovenvermeld recht, was hun werkgever vrij van de betaling van een gedeelte der werkgeversbijdrage, wat voor deze een zeker voordeel uitmaakte.

Om dezen toestand te verhelpen, wordt bij het nieuw artikel 8 vermeld dat, « zoo het aan de(n) verzekerde, die in den loop van het jaar, gelijktijdig bij verscheidene werkgevers werkt, geoorloofd

is, voor het overige van het jaar niet meer te storten, indien hij persoonlijk ten minste een som van 540 frank heeft gestort, dan wordt echter, indien de verzekerde van dit recht gebruik maakt, ieder van zijn werkgevers er niet van ontslagen later zijn eigen bijdrage te betalen. *Ieder van hen is verplicht 4 t. h. van de bezoldiging van de(n) verzekerde te storten*, met een jaarlijksch maximum storting van 720 fr. »

De bediende, die niet wenscht gebruik te maken van het recht, waarvan hier sprake, mag een persoonlijke storting doen, waarvan het bedrag overeenkomt met 3 t. h. van de bezoldiging, die hij bij ieder der werkgevers trekt, met een jaarlijksch maximum van 18,000 frank voor elk dier bezoldigingen.

* * *

ART. 9.

Bij artikel 11 van het Koninklijk besluit dd. 29 December 1926 werd bepaald dat de verzekerde, die in den loop der twaalf maanden volgende op zijn verjaringsmaand, *achtereenvolgens* in den dienst van verscheidene werkgevers werkzaam was, het recht heeft voor het overige van het loopend jaar, elke storting te staken, wanneer hij persoonlijk een totale som van 450 frank heeft gestort. Maakt hij van bedoeld recht gebruik, dan wordt zijn werkgever voor het zelfde tijdperk er van ontslagen verder zijn eigen bijdrage te storten.

De stortingen, zoowel de persoonlijke als die van den werkgever, door de vorige wet voorgeschreven, en integraal van de maandelijksche bezoldiging afgehouden totdat het maximum werd bereikt, gaven aanleiding tot dezen abnormalen toestand dat een werkgever, die in den loop van 't jaar een bediende in zijn dienst neemt, ontslagen werd van het betalen van elke bijdrage, indien de gewezen werkgever reeds het wettelijk maximum had gestort.

Anderzijds is het niet mogelijk de

verdeeling in twaalfden aan te nemen, wat de werkgevers- en persoonlijke storting betreft, aangezien deze verrichting voor den verzekerde zelf en eventueel voor zijn echtgenoot, nadeelig zou kunnen zijn (verminderde weduwerente).

Niemand kon inderdaad voorzien dat de verzekerde in dienst van zijn werkgever zou blijven tot op het einde van het jaar. Ingeval de verzekerde gedurende een tijdperk van minder dan twaalf maanden een bezoldiging van 15,000 frank had ontvangen, dan waren de werkgevers- en de persoonlijke bijdrage op deze som verschuldigd.

Anders te handelen, zou tengevolge hebben dat een bediende, die in den loop van het jaar géén betrekking meer zou hebben, terwijl hij 15,000 frank had verdiend gedurende de enkele maanden waarin hij gewerkt had, niet, evenals zijn werkgever, het wettelijk deel van 450 frank of 750 frank zou hebben gestort.

Artikel 9 van de nieuwe wet heeft die moeilijkheid verholpen : inderdaad, zoo het bij dit artikel aan de(n) verzekerde, die in den loop van een jaar *achtereenvolgens* bij verscheidene werkgevers in dienst was, wordt toegelaten voor het overige van het jaar niet meer te storten, indien hij persoonlijk ten minste een som van 540 frank heeft gestort, worden de werkgevers echter, bij wien de verzekerde achtereenvolgens in dienst is geweest, geenszins van de betaling hunner eigen bijdrage ontslagen. Ieder werkgever blijft verplicht 4 t. h. te storten van de bezoldiging aan de(n) belanghebbende uitbetaald, met een jaarlijksch maximum-storting van 720 frank.

* * *

Artikel 6 van de vorige wet wordt ingetrokken (zie art. 6, § 2).

* * *

Artikelen 10 en 11 zijn het afschrift

van de artikelen 7 en 8 van de wet dd. 10 Maart 1925.

* * *

ART. 12.

Bij de wet van 10 Maart 1925 wordt, ten voordeele van de(n) bediende géén enkel voorrecht voorzien, wat de betaling betreft van de werkgeversbijdrage en die van de persoonlijke storting, waartoe de werkgever kan worden veroordeeld ze met zijn eigen geldmiddelen te betalen, om te hebben verwaarloosd dit bedrag van de bezoldiging van de(n) verzekerde af te houden of het, binnen de voorgeschreven termijnen, met zijn eigen bijdragen in een verzekeringsinrichting te storten.

De ondervinding heeft geleerd dat, zonder het bestaan van dit voorrecht, de belangen van bedoelde personen zouden grootelijks kunnen worden benadeeld, en, deze toestand dient verholpen.

Om dus de belangen van de(n) bediende te vrijwaren, in geval van wanbetaling of faillissement van een werkgever, voorziet artikel 12 van deze wet dat de betaling van de werkgeversbijdrage en die van de persoonlijke storting, wanneer deze, bij toepassing van artikel 54, § 2, door den werkgever verschuldigd is, gewaarborgd blijven door een voorrecht dat komt onmiddellijk na n° 4bis en onder n° 4ter van artikel 19 van de wet dd. 10 December 1851, gewijzigd bij deze van 25 April 1896 op de voorrechten en hypothecken.

Dit voorrecht geldt eveneens wat het bedrag der persoonlijke stortingen betreft, in het geval, waarin de werkgever, wegens verzuimde inhouding er van op de wettelijke tijdstippen, bij toepassing van artikel 54, paragraaf 2 der wet, er toe veroordeeld werd ze met zijn eigen geldmiddelen te betalen.

* * *

ART. 13.

Alinea 1. — Krachtens de bepalingen der wet dd. 10 Maart 1925 wordt de Rijksbijdrage, voorzien bij artikel 8 der algemeene wet dd. 10 December 1924, betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en voortijdigen dood, slechts verleend aan de verzekeringsplichtigen wier inkomen 15,000 frank niet overschrijdt, plus 500 frank voor ieder ten laste zijnde kind.

Tijdens het onderzoek hebben de bedienden laten opmerken, dat, daar de wet van toepassing is op al de bedienden, om het even het bedrag hunner bezoldiging, en de bijdrage van den werkgever onder dezelfde voorwaarden aan al de belanghebbenden wordt verleend, — het hun rechtmatig scheen, dat het Rijk zijn bijdrage aan al de verzekeringsplichtigen verleen zou en tevens de Rijksbijdrage aan de belanghebbenden, wier inkomsten het bepaald bedrag overschrijden, niet meer zou worden geweigerd.

Naar de meening der Onderzoekscommissiescheen deze eisch ten volle gerechtvaardigd, te meer daar de uitsluiting waarvan sprake, feitelijk maar toepasselijk is op een gering aantal belanghebbenden, vermits de inkomsten van de groote meerderheid der bedienden 15,000 frank niet bereiken.

Alinea 2. — Daar de Rijksbijdrage niet jaarlijks op de rekening van de(n) verzekerde wordt gestort, maar onder vorm van rente 'tzij aan den belanghebbende, 'tzij aan de weduwe *in globo* wordt betaald, wordt er voorgesteld, — om het verschil te vermijden dat mocht bestaan in het rentebedrag, welk met vermelde bijdrage in verband zou staan, zoo, in voorkomend geval, het bijzonder tarief van het organisme, waarbij de gerechtigde was aangesloten, werd toegepast, — dat de alzoo door het Rijk verschuldigde rente zal worden vastgesteld, mits de tarieven van de Nationale Pensioenkas voor bedienden tot grondslag te nemen.

Alinea 3. — Alinea 3 is dezelfde tekst

als die van artikel 3, 2° *in fine*, der wet dd. 10 Maart 1925.

*
* *

ART. 14.

De wet dd. 10 Maart 1925 (*) duidt voor de persoonlijke stortingen en de werkgeversbijdragen de volgende doeleinden aan :

1. Vooreerst wordt er van die stortingen de minima-sommen afgehouden van het in de artikelen 4 en 5 der wet dd. 10 December 1924 voorzien bedrag, dat is 24 frank voor de vrouwelijke verzekerden, en 72 frank voor de manlijke verzekerden. Deze sommen moeten in de Lijfrentekas worden gestort en zodoende kan de verzekerde al de voordeelen genieten van de wet dd. 10 December 1924, onder de door die wet voorziene voorwaarden (artikel 9, 1° van de wet).

2. Vervolgens wordt er van de stortingen, gedaan op de rekening van ieder verzekerde, een zeker gedeelte afgehouden dat aan het Toelagefonds dient overgemaakt, ten einde die inrichting te stijven (art. 9, 2° der wet).

3. Eindelijk, wordt het overblijvend gedeelte behouden door de verzekeringsinrichting en wordt bestemd (art. 10) :

a) Indien het gaat om een manlijken

(*) Aan te stippen, dat vanaf 1 Januari 1926 de persoonlijke stortingen en de bijdragen van de werkgevers, overeenkomstig artikel 57, § 2, der wet, bestemd zijn tot de doeleinden voorzien voor de stortingen gedaan in uitvoering der wet dd. 10 December 1924, te weten :

1° Voor de verzekerden van het vrouwelijk geslacht en de verzekerden van het manlijk geslacht beneden de 18 jaar, worden al de stortingen besteed tot het vestigen van een ouderdomsrente ten behoeve van den verzekerde ;

2° Voor de nog niet-gehuwde manlijke verzekerden van 18 jaar of meer, weduwnaars of uit den echt gescheiden, 50 t. h. van de stortingen worden gebruikt voor het vestigen van een ouderdomsrente en de overblijvende 50 t. h. tot het vestigen van een kapitaal er toe bestemd om te worden omgezet in overlevingsrente op den dag van het huwelijk van den verzekerde of wanneer hij opnieuw in den echt treedt ;

3° Voor de gehuwde verzekerden van het manlijk geslacht : 50 t. h. der stortingen worden gebruikt tot het vestigen van een ouderdomsrente en de overblijvende 50 t. h. tot het vestigen van een overlevingsrente ten behoeve der weduwe.

gehuwden verzekerde, tot vestiging van een ouderdomsrente ten behoeve van den verzekerde en van een weduwerente, waarvan het bedrag in verhouding staat met dat van de ouderdomsrente ;

b) Indien het gaat om een verzekerde die weduwnaar is, nog niet-gehuwd of uit den echt gescheiden, tot vestiging van een ouderdomsrente ten behoeve van den verzekerde en van een weduwerente, waarvan het bedrag in verhouding staat met dat van de ouderdomsrente.

Zoo die verzekerde komt te overlijden vóór in den echt te zijn getreden of, in voorkomend geval, vóór opnieuw te zijn gehuwd, en vóór in genot van zijn ouderdomsrente te zijn getreden, wordt het kapitaal, bestemd voor de weduwerente, voor de helft verleend aan de afstammelingen van den verzekerde of aan zijn ascendenten of eindelijk aan de door hem aangeduide personen ; de tweede helft wordt in het Toelagefonds gestort. Wanneer géén rechthebbenden van die drie bedoelde categorieën bestaan, wordt gansch het kapitaal in het Fonds gestort.

Indien die verzekerde in genot van zijn ouderdomsrente treedt, wanneer hij nog niet is in het huwelijk getreden of opnieuw gehuwd is, wordt het kapitaal, bestemd voor de weduwerente, in het Toelagefonds gestort, dat er toe verplicht is de weduwerente te betalen, indien de verzekerde in het huwelijk treedt of opnieuw in den echt treedt en vóór zijn echtgenoot te overlijden.

Maar indien hij niet in het huwelijk treedt, dan wordt, bij zijn overlijden, het kapitaal aan zijn rechthebbenden besteld en aan het Toelagefonds zooals het hoger is vastgesteld ;

c) Indien het gaat om een vrouwelijke verzekerde, tot vestiging van een ouderdomsrente.

Tijdens het onderzoek hebben de belanghebbenden verscheidene desiderata opgegeven, waaromtrent de Commissie de drie volgende bijzonder heeft onderzocht :

A. Machtiging voor al de verzekerden

om bij het ingaan der ouderdomsrente, een deel van de in-kapitaal-gevormde waarde dier rente in baar geld te mogen ontvangen;

B. Machtiging voor de manlijke, nog niet gehuwde verzekerden weduwnaars of gedivorceerden, om bij het ingaan hunner ouderdomsrente een deel van de in-kapitaal-gevormde waarde der weduwerente te mogen omzetten in lijfrente te hunnen behoefte.

C. Machtiging voor de vrouwelijke verzekerden, om een lijfrente of een tijdelijke rente te mogen vestigen ten behoeve van zekere personen waarvan ze de steun zijn.

Ten einde voldoening te kunnen geven omtrent die desiderata, werd artikel 10 der wet dd. 10 Maart 1925 gewijzigd.

Zoodoende dan mag een verzekerde, 'tzij van het manlijk geslacht, gehuwd, nog niet gehuwd, weduwnaar of gedivorceerd, 'tzij van het vrouwelijk geslacht, er om verzoeken bij het ingaan der ouderdomsrente, dat drie zevende van de in-kapitaal-gevormde waarde der rente, waarop hij (zij) gerechtigd is, hem (haar) in baar geld worde betaald.

Bedoelde drie zevende maken het deel uit der rente, die door middel van de persoonlijke stortingen van de(n) verzekerde werd verworven. Maar het spreekt vanzelf, het is nuttig er op te wijzen, dat het bedrag der rente, die hij genieten zal, met dit bedrag zal worden verminderd.

Zoo ook, een manlijke verzekerde, nog niet gehuwd, weduwnaar of gedivorceerd, wanneer hij in genot zijner ouderdomsrente treedt, mag er om verzoeken, dat drie zevende van de wiskundige reserves der verzekering, met het oog op het vestigen der weduwerente, in lijfrente te zijnen behoefte worden omgezet.

Maar ook hier dient opgemerkt dat, in bedoeld geval, zoo de belanghebbende, reeds in genot getreden van zijn ouderdomsrente, later een huwelijk zou aangaan of opnieuw in den echt zou treden, de rente, die aan de weduwe zou worden verleend, zou worden vastgesteld op

vier zevende van die waaraan zij zou recht hebben gehad, indien de belanghebbende van dit recht geen gebruik had gemaakt.

Eindelijk, mag iedere vrouwelijke verzekerde te allen tijde er om verzoeken, dat haar stortingen ook worden gebruikt voor het verzekeren, in geval van overlijden vóór het ingetreden der ouderdomsrente, van een lijfrente gelijk aan 30 t. h. der ouderdomsrente. Die verzekering mag slechts worden aangegaan ten behoeve der personen waarvan zij de steun is, bij voorbeeld haar ascendenten of haar afstammelingen. Bij Koninklijk besluit zullen de modaliteiten dier verrichtingen worden geregeld en zullen de categorieën van personen worden bepaald die mogen worden aangeduid om van die verzekering te genieten.

Die rente mag enkel tijdelijk zijn; bij voorbeeld, wanneer zij is gevestigd ten behoeve der afstammelingen.

Hier dient wederom opgemerkt dat, indien de verzekerde om die verzekering verzoekt, het bedrag der lijfrente die zij op zestigjarigen leeftijd zou genieten, in evenredigheid dient verminderd.

HOOFDSTUK IV.

ART. 15 tot 37.

De wet dd. 10 Maart 1925 voorziet twee soorten van verzekeringsinrichtingen :

A. De Algemeene Spar- en Lijfrentekas van rechtswege gemachtigd;

B. De verzekeringsinrichtingen, na gunstig advies van den Hoogen Raad voor bediendenpensioenen door de Regeering gemachtigd.

Zouden de machtiging hebben kunnen bekomen, onder voorbehoud aan de bij de wet en het Koninklijk uitvoeringsbesluit bepaalde vereischten te beantwoorden :

a) De kassen ingesteld bij een handels-, nijverheids- of financiële inrichting, ten

behoefte van het personeel in de onderneming werkzaam;

b) De gemeenschappelijke kassen ingesteld met het oog op de verzekering van de bedienden, werkzaam in verscheidene handels-, nijverheids- of financiële inrichtingen;

c) De verzekeringsmaatschappijen;

d) Elke andere inrichting die door de bedienden zelf werd ingesteld.

Bij de wet worden ook « gemachtigde » kassen voorzien (art. 51); er is sprake van kassen die bestonden op het oogenblik dat de wet van kracht wordt, in zekere handels-, nijverheids- en financiële inrichtingen; onder voorbehoud hun statuten in overeenstemming te brengen met de nieuwe wetsbepalingen, mochten die inrichtingen door de Regeering er toe worden gemachtigd hun verrichtingen voort te zetten.

Tijdens het gedaan onderzoek heeft de tijdelijke Herzieningscommissie de volgende desiderata ingewonnen:

a) De bedienden reeds aangesloten bij een in den schoot der onderneming waar zij werkzaam waren, ingerichte kas, verzochten er om, inzonderheid, dat die kassen, die, men moet het bekennen, in zeer veel gevallen het verleen aan de verzekerden voorzagen van voordeelen, die door de wet niet werden voorzien, zouden worden behouden, onder voorwaarde nochtans, dat zij onder het toezicht der Regeering zouden staan en dat het bestuur niet uitsluitend aan de werkgevers zou worden toevertrouwd, maar aan een paritair comité bestaande uit vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers. Overigens was het hun onverschillig dat er, ten behoeve van de andere bedienden, een nieuwe kas werd ingericht en dat het bij de wet voorziene stelsel werd gehandhaafd;

b) Hetzelfde desideratum werd ingebracht door de bedienden die, krachtens een gemeenschappelijk contract aangegaan door het bestuur der onderneming met een verzekeringsinrichting,

reeds tegen de verschillende, ook door de wet voorziene risico's, waren verzekerd;

c) Eindelijk, de bedienden die, tot de goedstemming der wet, onder oogpunt van « pensioen » door geen enkel *statuut* waren beheerscht, lieten opmerken dat, indien de bepalingen der wet zonder wijziging werden behouden, zij, in feite, zouden verplicht zijn ofwel zich aan te sluiten bij één der fabriekskassen, die zeker door de werkgevers zou worden gesticht ofwel zich te wenden tot een al dan niet opzettelijk door den werkgever aangeduide verzekeringsmaatschappij, want, bij artikel 19 der wet, werd de werkgever er toe gemachtigd de verzekeringsinrichting te kiezen, waarin hij zijn bijdragen zou storten. Gelet op de moeilijkheden van het werk, scheen het bijna onmogelijk, dat de bedienden zelf een verzekeringsinrichting zouden tot stand brengen; anderzijds, indien die inrichting werd in 't leven geroepen, zou de invloed van den werkgever hun aansluiting beletten.

Meer in 't bijzonder, wat betreft de verzekeringsmaatschappijen, wilden zij niet dat een deel der winsten van de verzekering gebruikt zou worden om het in de zaak aangewend kapitaal te vergelden: al de winsten dienden aan de verzekerden te goed te komen.

Zeker bleef het hun vrij zich bij de Lijfrentekas aan te sluiten; maar het scheen hun, dat die inrichting, hun al de voordeelen niet verschafte, die zij in rechte mochten verwachten. Het scheen hun dat het bedrag van den interest, die als grondslag dient voor het vaststellen van het tarief, niet in verband stond met het bedrag van thans mogelijke beleggingen; anderzijds, de lasten schenen hun overdreven, en, volgens hun meening, kon het beheer der kapitalen op een voordeeligere wijze geschieden.

Bijgevolg verzochten zij er om, dat er in de wet de inrichting zou worden voorzien van een pensioenkas voor bedienden, onder den waarborg van den Staat geplaatst en door vertegenwoor-

digers van de bedienden, van de werkgevers en van de Regeering beheerd.

Volgens de eenen, moest die verzekeringsinrichting de éénige zijn, waarbij al de bedienden op een verplichtende wijze dienden aangesloten; sommigen gingen zoover eenvoudig de afschaffing te vragen van de bestaande fabriekskassen; anderen, nochtans, stemden er in toe, dat deze laatsten, onder zekere voorwaarden, zouden worden gehandhaafd, ingezien dat het hun rechtmatig scheen de verworven rechten der bij die kassen aangesloten bedienden te vrijwaren. De eenen en de anderen verzochten er om, aan de verzekeringsinrichtingen het recht te ontzeggen als inrichting te dienen voor het ten uitvoerbrenge van de wet.

Wij hebben, zooveel mogelijk, getracht rekening te houden met die verschillende wenschen, maar wij hebben niet gewild, ten einde volle voldoening te geven aan de eenen, dat de zeer rechtmatige belangen van de anderen werden verwaarloosd.

1. Vooreerst, voorzien wij het inrichten van een Nationale Pensioenkas voor bedienden. Die inrichting zal onder het beheer staan van vertegenwoordigers van de bedienden, van de werkgevers en van de Regeering; zij zal zelfstandig zijn, de rechtspersoonlijkheid genieten en geplaatst worden onder den waarborg van het Rijk. Bij die inrichtingen zullen al de bedienden worden aangesloten, die geene andere verzekeringsinrichting zullen hebben gekozen.

2. De bedienden, die zulks verlangen, mogen zich eveneens bij de Algemeene Spaar- en Lijfrentekas aansluiten. Herinneren wij er aan, dat, vanaf 1 Januari 1926, de persoonlijke stortingen en de werkgeversbijdragen, behoudens de uitzonderingen in artikel 57, paragrafen 4 en 5, der wet op een beperkende wijze voorzien, in die inrichting dienen gestort; waarschijnlijk zullen tal van bedienden er om verzoeken hun verzekering aldaar voort te zetten.

3. Eindelijk, wij voorzien het tot

standbrengen van gemachtigde verzekeringsinrichtingen. Hieronder :

a) De thans bestaande kassen en die, naderhand, zullen worden ingericht bij handels-, nijverheids- of financiële inrichtingen en waarbij enkel de in deze onderneming werkzame bedienden mogen worden aangesloten. Die kassen, om de machtiging te kunnen bekomen, dienen een minimum aantal verzekerden te tellen; dit aantal zal bij Koninklijk besluit worden vastgesteld, waarbij ook de voorwaarden betreffende bedoelde machtiging zullen worden bepaald.

b) De gemeenschappelijke kassen : de hoofden van handels-, nijverheids- en financiële ondernemingen mogen een kas tot stand brengen, waarbij uitsluitend de bedienden worden aangesloten, die in die verschillende ondernemingen werkzaam zijn;

c) De wettelijk gevestigde verzekeringsmaatschappijen. Hier gaat het om handelsmaatschappijen.

Aan de verzekeringsinrichtingen kan enkel de machtiging worden verleend, wanneer ze aan de vereischten voorzien bij de wet en de uitvoeringsbesluiten zullen beantwoorden. Onder deze halen wij speciaal aan : a) wat de inrichtingen betreft, waarvan in *a* en *b* boven sprake, de verplichting dat ze beheerd worden door een paritaire commissie, samengesteld uit een gelijk getal vertegenwoordigers van de werkgevers en van de bedienden; b) wat de inrichtingen betreft waarvan in *a*, *b* en *c* boven sprake, de verplichting om voor een derde een herverzekering met de Nationale Kas voor bediendenpensioenen af te sluiten. Deze verplichting berust hoofdzakelijk op het feit dat die inrichtingen niet verplicht zijn om bij hen iederen bediende aan te sluiten, welke ook zijn gezondheidstoestand zij, die zich bij hen wenschte te verzekeren, terwijl de Nationale Kas voor bediendenpensioenen bij haar, iederen bediende, die zulks zal verlangen, zal moeten aansluiten; c) wat de inrichtingen betreft vermeld onder *a*

en *b*, de verplichting om minstens drie vierde der winsten, gelaten door de verzekeringsverrichtingen te verdeelen onder de verzekerden en de recht-hebbenden op de door de kassen uit-betaalde renten, het overblijvend ge-deelte wordt behouden voor de latere verdeling; wat betreft de inrichtingen vermeld onder *c*, wordt deze verplichting hun slechts opgelegd voor 50 t. h. der winsten, het overschietend gedeelte wordt dan tot de vrije beschikking van de inrichting gelaten.

De inrichtingen, die andere verrich-tingen mochten doen, als die voorzien door de wet, zullen er toe worden ver-plicht een onderscheiden comptabiliteit te houden en speciale wiskundigereserves te vestigen voor de bij de wet voorziene verzekeringen.

Wie zal de keuze hebben van de verzekeringsinrichting? Bij artikel 35 van het ontwerp wordt bepaald dat enkel de verzekerde die keuze zal hebben. Aan de inrichting door dezen laatste gekozen, zullen dus niet alléén de per-sonlijke stortingen maar ook de werk-geversbijdragen dienen overgemaakt.

De werkgever kan zijn bedienden er niet toe verplichten zich bij een bepaalde inrichting aan te sluiten, laatstgenoem-den genieten een volstrekte vrijheid.

De Regeering verlangt dat deze vrij-heid werkdadig zij en zij verhoopt dat de werkgevers zich zouden onthouden hier terzake 'tzij onmiddellijk, 'tzij middellijk tusschenbeide te komen. Wat er ook van zij, is zij besloten alle noodige maatregelen te treffen om deze vrijheid van den bediende te vrijwaren.

De wet van 10 Maart 1925 bepaalt dat de bediende de keuze heeft, wat betreft zijn eigen stortingen, en de werkgever, wat betreft de werkgeversbijdrage. Men laat met recht opmerken, dat zulks de toepassing der wet zou ingewikkeld maken en, zonder gegronde reden, het werk vermeerderen, dat aan de werk-gevers zal worden opgelegd voor het overmaken van de stortingen aan de ver-zekeringsinrichtingen, dan met aan den

bediende en den patroon, de vrijheid te laten om ieder de inrichting aan te duiden, waaraan zijn eigen stortingen zouden worden gedaan.

Overigens zouden daar onvermijdelijk grooter algemeene uitgaven uit voort-vloeien, omdat er twee contracten zou-den moeten worden beheerd. Men heeft er bijgevoegd dat, aangezien de verze-kering ten behoeve van den bediende wordt afgesloten, het billijk was dat deze zijn verzekeraar zou aanduiden, omdat hij vooral zijn keuze zou laten gaan, zulks in zijn belang, naar dengene die hem het meest voordeelen zou ver-leenen.

Het ontwerp voorziet ook het recht, vanwege den bediende, om van verzeke-ringsinrichting te veranderen, doch hij zal enkel van dit recht kunnen gebruik maken aan het einde van een driejarig tijdperk en dan ook het contract afge-sloten met de inrichting, waarbij hij verzekerd is, drie maand vooraf moeten opzeggen.

Inderdaad, er dient te worden ver-meden dat deze veranderingen niet zonder gegronde reden zouden geschie-den.

Evenwel wordt er toegelaten dat, indien de bediende van werkgever ver-andert, hij van dit recht zal mogen gebruik maken zonder dien termijn noch vermelde opzegging in aanmerking te nemen.

Laten we overigens opmerken, dat hij zulks zal moeten doen wanneer hij een onderneming verlaat waar een kas be-stond waarbij hij was aangesloten, want, enkel de in de onderneming werkzame bedienden mogen van een kas, bij de onderneming ingericht of van een ge-meenschappelijke kas, deel uitmaken.

Dekassen waarvan sprake in artikel 51 der wet van 10 Maart 1925, dienen, om gemachtigd te worden, hun reglementen met de nieuwe wetsbepalingen in over-eenstemming te brengen. Daar deze ver-plichting bij artikel 25 van het wets-ontwerp, zoowel aan de bestaande kassen als aan die welke in de toekomst zullen

worden tot stand gebracht, wordt opgelegd, was het onnoodig een speciale bepaling te handhaven voor de kassen die vóór het van kracht worden der wet bestonden. Daarom ook werd artikel 51 der wet dd. 10 Maart 1925 in dit ontwerp niet overgenomen.

ART. 25.

Er kan geen sprake van zijn om aan de verzekeringsinrichtingen de volle vrijheid te laten, wat betreft het vaststellen van de tarieven die zij zullen toepassen bij de uitvoering dier wet. Inderdaad, de belangen van de verzekerden zelf dienen gevrijwaard. In de eerste plaats, dient er aan de stortingen, op hun rekening gedaan, een voldoende winstgevend rendement verzekerd. Daarentegen, is het nochtans onontbeerlijk te verbieden dat zoowel wat betreft de verzekering der renten als de eventuele winstverdelingen, de inrichtingen zich niet boven de normale mogelijkheden verbinden en aldus het risico zouden oploopen hun financiële toestand in gevaar te brengen.

Verder is het noodig de verzekeringsinrichtingen te beletten dat zij voor hun beheers- en bestuurskosten, alsmede voor de commissieloonen van hun agenten, geen te groot aandeel op het bedrag der stortingen zouden afnemen.

Ten slotte, blijkt het noodig aan te duiden, welke de sterftetabel zal zijn die gewoonlijk dient benut ten einde de tarieven, waarvan sprake, vast te stellen, met dien verstande dat de verzekeringsinrichtingen vrij zullen blijven andere tabellen te gebruiken, die voor de verzekerden gunstiger zouden zijn.

Bij het Koninklijk besluit waarvan sprake in artikel 25, zullen deze verschillende punten worden geregeld.

Men had gevraagd dat de Regeering een enig tarief zou vaststellen, dat al de verzekeringsinrichtingen zouden moeten toepassen, dan zou de verdeling der winsten voorzien in artikel 34 het bewijs

leveren van de superioriteit van de eene inrichting op de andere.

Wij meenden ons bij dit voorstel niet te mogen aansluiten. Wij denken dat het noodig is een zekere concurrentie te behouden, beperkt door bovenvermelde regels, onder de verschillende verzekeringsinrichtingen; dit is overigens de rechtvaardiging van het bestaan van meerdere inrichtingen. De bediende zal bij het zien van de voordeelen, die onmiddellijk zullen worden verleend, kunnen onderscheiden bij welke inrichting hij zich het voordeeligt kan laten aansluiten. De winstverdeling zal gewoonlijk niet elk jaar, doch na een meer of minder lang tijdsverloop geschieden. Sommigen hebben zelfs voorgesteld, dat enkel tot deze verdeling diende overgegaan, op het oogenblik dat de rechten op pensioen (verzekerde of weduwe) zouden ingaan; zulks is niet onze meening, want de belanghebbende zou dan de speciale voordeelen niet kennen die hem zullen worden verleend door de inrichting, waarbij hij is aangesloten en de bepalingen van artikel 36 zouden feitelijk onnoodig zijn, vermits een der hoofdredenen waarom de bedienden er toe zouden kunnen besluiten van inrichting te veranderen, te vinden is in den omvang der voordeelen door een concurrerende inrichting toegestaan.

HOOFDSTUK V.

Toelagefonds voor bedienden.

ART. 41 tot 53.

Reeds bij de uitgifte der wet van 10 Maart 1925 werden er aangaande het Toelagefonds twee grieven geopperd.

a) De bedienden die, gelet op hun leeftijd, de ouderdomstoelage niet kunnen genieten, hebben protest aange-teekend tegen het feit, dat men hun een bijdrage oplegt voor het stijven van het Toelagefonds, alhoewel zij er geen enkel voordeel kunnen uit trekken.

Dit is een dubbele vergissing. In de eerste plaats, wordt er feitelijk geen enkele afhouding gedaan op het bedrag der persoonlijke stortingen van den bediende; het is een gedeelte der werkgeversbijdrage dat aan deze instelling wordt overgemaakt. Verder verliezen deze bedienden uit het oog, dat het Toelagefonds niet alleen ten doel heeft ouderdomstoelagen te verleen, maar ook het verleen van toelagen voor de weduwen, de wezen en de invalide arbeiders voorziet. De verzekerden die dus de ouderdomstoelage niet kunnen genieten, kunnen dus, wat hen betreft, in den toestand verkeeren om de invaliditeitstoelage te bekomen, en anderzijds, hun vrouwen en kinderen kunnen eventueel aan de vereischten voldoen, om de weduwetoelage en de wezen-toelagen te genieten.

De bedienden hebben protest aange teekend tegen de beperkingen inzake het verleen van de ouderdoms- en weduwetoelage. Zij nemen niet aan dat het verleen van deze toelagen en het vaststellen van hun beloop worden onderworpen aan het bedrag van hun persoonlijke inkomsten of aan dat der inkomsten van hun weduwe. Aldus handelen, zeggen zij, dat is een minder gunstigen toestand voorbehouden aan den vooruitzienden bediende, die dikwijls ten koste van talrijke opofferingen eenige besparingen van allerhanden aard heeft gedaan.

Deze grieven werden opnieuw geopperd in den loop van het onderzoek dat de Herzieningscommissie heeft ingesteld. Hiermede werd in het wetsontwerp rekening gehouden.

Vooreerst zal het Toelagefonds niet meer worden gestijfd door een afhouding gedaan op het bedrag der werkgeversbijdrage; deze, vastgesteld op 4 t. h. van de bezoldiging van den bediende, zal geheel worden besteed tot het vestigen van de renten, zooals in artikel 14 der wet is bepaald. De patroons zullen, in het stijven van het Fonds, tegemoetkomen door een speciale bijdrage per

bediende in hun dienst werkzaam op 31 December van het loopend jaar. Het bedrag dier bijdrage is vastgesteld in artikel 45, 1°. Anderzijds zullen de bedienden die, gelet op hun leeftijd, de ouderdomstoelage genieten, aan het Fonds een speciale bijdrage moeten betalen, waarvan het bedrag in artikel 45, 2°, is bepaald.

Deze laatste tegemoetkoming, welke de goedkeuring van al de bedienden niet heeft gekregen — sommigen zouden gewild hebben dat de lasten van het Fonds uitsluitend door de werkgevers werden gedragen — is ten volle gerechtvaardigd. Het lijkt ons inderdaad billijk, dat degenen die de ouderdomstoelage zullen genieten, in een zekere mate, tot het stijven van het Fonds bijdragen.

Overigens door een bijdrage te betalen, hoe gering ook, zullen de begunstigden in overweging kunnen nemen, dat zij bedoelde bijdrage niet meer ontvangen als een aalmoes, maar kraehtens een recht: deze toelage wordt hun verleend, niet, zocals verder is gezegd, omdat hun inkomsten niet groot zijn, doch omdat zij de daartoe voorgeschreven stortingen zullen hebben gedaan.

Laten we overigens opmerken, dat het beloop dier bijdrage niet zeer hoog is, en dat deze zoo geringe last, gelet op het bedrag van de toelage die zij zullen genieten, het budget van de belanghebbenden niet zal bezwaren.

De ouderdomstoelage, zoowel als de weduwentoelage, zullen worden verleend zonder dat er rekening zal worden gehouden met de inkomsten, waarover belanghebbenden beschikken, op het oogenblik waarop deze toelagen zullen worden uitbetaald. Dus, geen onderzoek meer, dat altijd vernederend is, voor den bediende of voor zijn weduwe. Er wordt enkel vereischt dat de bediende, de wettelijke stortingen hebbe gedaan, alsmede zijn bijdrage aan het Toelagefonds hebbe betaald.

Indien deze vereischten niet zijn vervuld, zullen de ouderdoms- en weduwetoelage worden verminderd of aan de

belanghebbenden worden geweigerd, doch, in dit laatste geval, zullen de aan het Fonds gestorte bijdragen aan den verzekerde of aan de weduwe zonder interesten worden terugbetaald.

Deze zijn dus de wijzigingen toegebracht in de wet van 10 Maart 1925 inzake ouderdoms- en weduwetoelage. De bedienden zullen moeten erkennen, dat er met hun wenschen rekening werd gehouden.

Wat betreft de weezentoelage, werd er voorgesteld te besluiten, dat deze zal worden uitbetaald aan de(n) overlevende(n) echtgenoot(e) van een verzekeringsplichtige. In de wet dd. 10 Maart 1925 werd gezegd (art. 40) dat deze toelage enkel aan de weduwe van den verzekeringsplichtige werd uitbetaald. Tengevolge van de voorgestelde wijziging, zal deze toelage ook aan den echtgenoot van de overleden verzekeringsplichtige worden uitgekeerd.

Eindelijk wat de invaliditeits-toelage betreft, wordt er voorgesteld dat deze toelage niet meer zal worden verleend na het van kracht worden van de wetgeving op de ziekte en de voortijdige invaliditeit. De bedienden zoowel als de handenarbeiders zullen onder de toepassing vallen van de bepalingen dezer wetgeving en het is krachtens die wetgeving, dat zij de invaliditeits-toelage zullen genieten.

Sommige Commissieleden hadden de vraag gesteld, of het niet mogelijk was te voorzien, dat onder te bepalen voorwaarden, een ouderdomstoelage zou worden verleend, aan de bedienden die, op 1 Januari 1927, voor de mannen vijf en zestig jaar, en voor de vrouwen zestig jaar, hebben overschreden, en die nooit onder toepassing der wet van 10 Maart 1925 vielen — dan is de vraag der geldmiddelen opgerezen. Er werd door deze die het voorstel hebben gedaan, geen enkele oplossing van dien aard voorgesteld, dat zij de aandacht van de Regeering kon verdienen. De Regeering heeft nochtans de mogelijkheid onderzocht om dezen last door het

Toelagefonds te laten dragen. Maar zij heeft gestuit op zekere moeilijkheden. Men mag niet uit het oog verliezen, dat dit Fonds de ouderdomstoelage zal uitbetalen aan al de bedienden, die op 1 Januari 1926 den leeftijd van vijf en zestig jaar zullen hebben bereikt, op voorwaarde dat zij de wettelijke stortingen in de Lijfrentekas hebben gedaan. Zulks zal ook het geval zijn voor de weduwen- en weezentoelagen, die zullen worden uitbetaald aan de weduwen der bedienden, overleden sinds 1 Januari 1926 en die op een overlevingsrente ten bezware der Lijfrentekas recht hebben.

Welnu, laten we opmerken, dat voor deze verzekerden, geen enkele bijdrage aan het Toelagefonds werd betaald. Het zullen dus de door het Fonds, sedert het van-kraacht-worden der wet, ontvangen sommen zijn, die daarvoor gedeeltelijk zullen moeten bestemd worden, wat ten gevolge zal hebben, hetgeen iedereen zal begrijpen, dat het bedrag zal worden verminderd van de ouderdoms-, weduwen- en weezentoelagen te verleenen aan de verzekerden, die den leeftijd om pensioen te genieten zullen hebben bereikt of aan de echtgenooten van verzekerden, die weduwe zullen worden na het tot stand brengen van het Fonds. Indien men dus bovendien door de middelen van het Fonds de uitgaven diende te doen noodig om een ouderdomsrente te verleenen aan de bedienden die den leeftijd op 1 Januari 1927 hadden overschreden, en op dewelke, merken wij het op, de wet nooit toepasselijk is geweest, dan dienden deze toelagen onvermijdelijk een nieuwe vermindering te ondergaan. Dit is een beschouwing, waarmede rekening diende te worden gehouden, des te meer daar gelet op de precedentes, het geenszins zeker is, dat het meeste deel der bedienden, zonder verwijt, deze opoffering ten gunste van hun vroeger collega's zouden willen doen.

ART. 65.

Bij de wet van 10 Maart 1925 wordt bepaald, dat de verzekeringspolissen afgesloten in uitvoering der wet, in geen geval, in pand mogen worden gegeven.

In artikel 14 van het ontwerp wordt voorgesteld, dat ieder verzekerde, op het oogenblik dat hij zijn lijfrente geniet, de uitbetaling in baar geld zal kunnen bekomen van drie zevende van de in-kapitaal-gevormde waarde dier rente. Dit bedrag stemt overeen met het gedeelte der rente, gevormd door de persoonlijke stortingen van de(n) verzekerde.

Bedienden hebben gevraagd dat, vermits de verzekerde nu bij het ingaan der rente drie zevende van de in-kapitaal- gevormde waarde in baar geld kon bekomen, het hem zou worden toegelaten de verzekeringspolis voor dat bedrag in pand te geven, wanneer hij een hypothecaire leening wenscht aan te gaan met het oog op het bouwen of

het koopen van een woning voor zijn persoonlijk gebruik.

Daar deze eisch rechtmatig is, waren wij van meening dat hij diende ingewilligd. De uitvoeringsvoorwaarden van deze bepalingen zullen bij Koninklijk besluit worden bepaald.

Wij achten het van belang hier te verklaren, ten einde alle geschil betreffende het ophelderen van dit wetsartikel te vermijden, dat, indien er wordt vereischt, dat het gebouwde of aangekochte huis uitsluitend diene voor het persoonlijk gebruik van den verzekerde, zulks niet uitsluit dat belanghebbende het recht zal hebben een gedeelte van zijn woning te verhuren.

*De Minister van Nijverheid, Arbeid
en Maatschappelijke Voorzorg,*

H. HEYMAN.

BIJLAGE**Artikels van de wet dd. 10 Maart 1925.**

ARTIKEL EEN. — 1° en 2°, paragraaf 1, gehandhaafd; 2°, paragraaf 2, ingetrokken, zie nieuw artikel 13, paragraaf 3;

3°, gewijzigd;

4°, ingetrokken, zie nieuw artikel 2, 1°.

ART. 2. — Wordt nieuw artikel 3.

ART. 3. — Ingetrokken, zie nieuw artikel 1.

ART. 4. — 1°, paragraaf 1, gewijzigd;

Paragraaf 2, ingetrokken;

2°, ingetrokken, zie nieuw artikel 13.

ART. 5. — Paragraaf 1, gewijzigd;

Paragraaf 2, ingetrokken;

Paragraaf 3, ingetrokken.

ART. 6. — Ingetrokken, zie nieuw artikel 6, paragraaf 2.

ART. 7. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 10.

Nieuwe bepalingen in het herzieningsontwerp ingelascht.

ARTIKEL EEN. — 3°, zie vorig artikel 3.

ART. 2. — Zie vorig artikel 1, 4°;

2°.

ART. 3. — Zie vorig artikel 2.

ART. 4.

ART. 5.

ART. 6. — Paragraaf 1, zie artikel 4, vorig paragraaf 1;

Paragraaf 2, zie vorig artikel 6.

ART. 7.

ART. 8.

ART. 9.

ART. 10. — Zie vorig artikel 7.

ART. 8. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 11.

ART. 9. — Ingetrokken.

ART. 10. — Zie nieuw artikel 14.

ART. 11. — Ingetrokken.

ART. 12. — Gewijzigd, zie nieuwe artikels 15, 22 en 23.

ART. 13. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 24.

ART. 14. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 25.

ART. 15. — Ingetrokken, zie nieuw artikel 31.

ART. 16. — Ingetrokken, zie nieuw artikel 26.

ART. 17. — Paragraaf 4, gewijzigd, zie nieuw artikel 28, paragraaf 4.

ART. 18. — Ingetrokken, zie nieuw artikel 29.

ART. 11. — Zie vorig artikel 8.

ART. 12.

ART. 13. — Zie artikel 1, 2°, vorig paragraaf 2; zie vorig artikel 4, 2°.

ART. 14. — Zie vorig artikel 10.

ART. 15. — Zie vorig artikel 12.

ART. 16.

ART. 17.

ART. 18.

ART. 19.

ART. 20.

ART. 21.

ART. 22. — Zie vorig artikel 12.

ART. 23.

ART. 24. — Zie vorig artikel 13.

ART. 25. — Zie vorig artikel 14.

ART. 26. — Zie vorig artikel 16.

ART. 27.

ART. 28. — Paragraaf 4, zie artikel 17, vorig paragraaf 4.

ART. 29.

ART. 19. — Gewijzigd.

ART. 20. — Gewijzigd.

ART. 21. — Ingetrokken.

ART. 22. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 38.

ART. 23. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 39.

ART. 24. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 40.

ART. 25. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 41.

ART. 26. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 42.

ART. 27. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 43.

ART. 28. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 44.

ART. 29. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 45.

ART. 30. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 47.

ART. 31. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 48.

ART. 32. — Ingetrokken.

ART. 30.

ART. 31. — Zie vorig artikel 15.

ART. 32.

ART. 33.

ART. 34.

ART. 35. — Zie vorig artikel 19.

ART. 36. — Zie vorig artikel 20.

ART. 37.

ART. 38. — Zie vorig artikel 22.

ART. 39. — Zie vorig artikel 23.

ART. 40. — Zie vorig artikel 24.

ART. 41. — Zie vorig artikel 25.

ART. 42. — Zie vorig artikel 26.

ART. 43. — Zie vorig artikel 27.

ART. 44. — Zie vorig artikel 28.

ART. 45. — Zie vorig artikel 29.

ART. 46.

ART. 47. — Zie vorig artikel 30.

ART. 48. — Zie vorig artikel 31.

ART. 49.

ART. 33. — Ingetrokken.	
ART. 34. — Ingetrokken.	
ART. 35. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 50.	ART. 50. — Zie vorig artikel 35.
ART. 36. — Ingetrokken.	
ART. 37. — Ingetrokken.	
ART. 38. — Ingetrokken.	
ART. 39. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 51, paragraaf 2.	ART. 51. — Paragraaf 2.
ART. 40. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 52.	ART. 52. — Zie vorig artikel 40.
ART. 41. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 53.	ART. 53. — Zie vorig artikel 41.
ART. 42. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 54.	ART. 54. — Zie vorig artikel 42.
ART. 43. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 55.	ART. 55. — Zie vorig artikel 43.
ART. 44. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 56.	ART. 56. — Zie vorig artikel 44.
ART. 45. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 57.	ART. 57. — Zie vorig artikel 45.
ART. 46. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 58.	ART. 58. — Zie vorig artikel 46.
ART. 47. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 59.	ART. 59. — Zie vorig artikel 47.
ART. 48. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 60.	ART. 60. — Zie vorig artikel 48.
ART. 49. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 61.	ART. 61. — Zie vorig artikel 49.
ART. 50. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 62.	ART. 62. — Zie vorig artikel 50.
	ART. 63.
	ART. 64.

ART. 51. — Ingetrokken.	
ART. 52. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 65.	ART. 65. — Zie vorig artikel 52.
ART. 53. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 66.	ART. 66. — Zie vorig artikel 53.
ART. 54. — Gewijzigd, zie nieuw artikel 67.	ART. 67. — Zie vorig artikel 54.
ART. 55. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 68.	ART. 68. — Zie vorig artikel 55.
ART. 56. — Gehandhaafd, zie nieuw artikel 70.	ART. 69.
ART. 57. — Paragraaf 1, gewijzigd.	ART. 70. — Zie vorig artikel 56.
Paragrafen 2, 3, 4 en 5, ingetrokken.	ART. 71. — Zie vorig artikel 57.

SÉNAT DE BELGIQUE

SÉANCE DU 20 DÉCEMBRE 1928

Projet de Loi portant revision de la loi du 10 mars 1925. relative à l'assurance en vue de la vieillesse et du décès prématuré des employés.

EXPOSÉ DES MOTIFS

MADAME, MESSIEURS,

Nous avons l'honneur de soumettre, aux délibérations des Chambres législatives un projet de loi portant revision de la législation relative à l'assurance en vue de la vieillesse et du décès prématuré des employés.

Nous ne rappellerons pas *in extenso* les circonstances qui ont provoqué cette revision. Nous nous contenterons de signaler que, dès la mise en application de la loi (1er janvier 1926), les employés ont réclamé contre le montant du versement qui leur était imposé : ils trouvaient celui-ci trop élevé; le Gouvernement s'empessa de donner satisfaction aux intéressés, espérant qu'en ce faisant, il ferait cesser la campagne que d'aucuns avaient entamée contre la loi elle-même ou contre certains de ses principes. Ses espérances furent déçues; cette campagne continua. Il était cependant malaisé pour le Gouvernement de satisfaire aux vœux des employés tant leurs revendications étaient divergentes et même contradictoires. C'est pourquoi il décida de les consulter, et une première Commission fut instituée à cette fin en 1926. Les travaux de ce collège n'aboutirent à aucun accord sur des solutions pratiques, ce qui ne veut pas dire que les discussions qui eurent lieu alors, et

les études qui furent faites sur les différents points en litige, ne furent pas très utiles à la seconde Commission qui fut instituée en 1927.

Pour les travaux de cette dernière Commission, il suffira de consulter le rapport de M. le Sénateur Carpentier, rapporteur du Budget du Ministère de l'Industrie, du Travail et de la Prévoyance sociale, pour l'exercice 1928. Cette Commission a terminé ses travaux en juillet 1928 et le projet de loi que nous vous soumettons a été établi en tenant compte des divers desiderata formulés tant par les employés eux-mêmes, au cours de l'enquête à laquelle il a été procédé dans le pays, en septembre et octobre 1927, que par les délégués des différentes organisations représentées au sein de la Commission.

Est-ce à dire que tous auront pleine et entière satisfaction ? Nous devons déclarer nettement que non : cela n'était pas possible. Le point de vue des uns était trop différent de celui des autres et nous avons été obligés de faire, dans les différentes propositions, une certaine discrimination à l'effet de ne pas accorder tout aux uns en refusant tout aux autres, et de ne pas faire fi des desiderata légitimes de certains pour donner entière satisfaction à d'autres.

C'est donc une solution d'opportunité que vous nous apportez, dira-t-on ?

Non, solution raisonnée, au contraire, où l'on s'est efforcé, tout en maintenant intacts les principes techniques de l'assurance, de tenir compte des revendications légitimes des uns et des autres.

Chaque partie intéressée pourra constater que, s'il ne lui est pas donné satisfaction pleine et entière, ses desiderata personnels ont cependant retenu, dans une mesure raisonnable, l'attention des rédacteurs du projet.

On s'en rendra compte par les exemples suivants :

1° Des employés ont demandé à pouvoir toucher, en espèces, la valeur capitalisée de leur rente viagère; d'autres préféreraient recevoir la rente purement et simplement.

Il est proposé de laisser aux employés qui le demanderont, le droit d'obtenir la valeur capitalisée des trois septièmes de leur rente, c'est-à-dire de la partie correspondant à leurs versements personnels;

2° Des employés ont demandé que soit constituée une caisse unique gérée par les employés, les patrons et le Gouvernement, et à laquelle seraient obligatoirement affiliés tous les employés. D'autres ont réclamé le maintien du droit, pour chacun, de s'adresser à tous autres organismes d'assurances agréés.

Le projet maintient le principe de la liberté, mais il propose, cependant, la création d'une caisse nationale à laquelle seront affiliés, obligatoirement, les employés qui ne seront pas inscrits dans un autre organisme d'assurance agréé.

3° Les employés ont demandé que les allocations de vieillesse et de veuve soient accordées, de droit, aux bénéficiaires sans qu'il soit tenu compte des ressources possédées par les intéressés. Nous donnons satisfaction à ce desideratum, mais, par contre, nous demandons aussi à ceux qui bénéficient de ces avantages d'intervenir, par une contribution spéciale peu élevée, dans l'alimentation du Fonds.

L'examen des articles fera apparaître ces solutions conciliatrices.

* *

D'aucuns auraient voulu que la loi définisse « l'employé » et que, comme il a été fait dans la loi sur les conseils de prud'hommes, il soit donné dans un texte une énumération, sans doute simplement exemplative, des différentes espèces de travailleurs à qui la loi devait être appliquée.

Nous avons estimé que nous ne pouvions le faire.

Dois-je rappeler, Messieurs, que les différentes commissions parlementaires, qui ont examiné le projet de loi sur le contrat d'emploi, n'ont pu ni voulu résoudre la question?

Interrogé sur ce point, au moment de la discussion de la loi du 10 mars 1925, M. Tschoffen, Ministre du Travail, déclarait également à la Chambre, dans la séance du 18 février 1925, qu'il lui paraissait difficile de donner une solution complète à la question, tant les situations étaient différentes; il se borna à donner certains critères. *Pour être employé, disait-il, il faut tout d'abord être lié par un contrat d'emploi; il faut ensuite que le travail fourni soit essentiellement ou, si vous le voulez, principalement un travail d'ordre intellectuel.*

Ces critères sont ceux donnés par notre collègue, M. Wauwermans, dans son commentaire sur la loi sur le contrat d'emploi : « *est employé, écrit-il, celui qui loue ses services ou les engage à temps, dans des liens de subordination à des fins de travail de nature intellectuelle* ».

De même la loi organique des conseils de prud'hommes décide qu'il faut entendre par employés ceux qui effectuent, habituellement, pour le compte d'un employeur, un travail intellectuel, soit pendant toute l'année, soit à certaines époques de l'année.

Sans doute deux points peuvent, dans de nombreux cas, être discutés. Tout

d'abord, y a-t-il ou non entre l'intéressé et celui pour qui il travaille, un contrat de louage de services? Tel le cas, par exemple, où il s'agit d'un intéressé qui se nomme agent d'assurances.

Ensuite, le travail effectué est-il essentiellement ou, au moins, principalement d'ordre intellectuel, par exemple, s'il s'agit d'un contremaître?

Ce sont des cas d'espèce, qui doivent donner lieu à un examen en vue de décider si, d'une part, existe réellement le lien de subordination qui forme l'essence du contrat de louage de services ou, d'autre part, si le travail effectué par l'intéressé est d'ordre intellectuel ou manuel.

Mais on ne peut pas dire que tous les agents d'assurances ou tous les contremaîtres sont des employés, parce qu'ils sont ainsi dénommés dans leur contrat d'engagement et, partant, décider toujours que la loi qui nous occupe leur est applicable.

Comme nous le déclarions nous-mêmes à la Chambre, il est recommandé, dans les cas douteux, d'appliquer à l'intéressé la loi qui lui est la plus favorable, c'est-à-dire la loi des employés, et si l'intéressé se refuse à accepter cette solution, le pouvoir judiciaire sera seul compétent pour trancher le conflit.

Nous devons faire observer qu'avant de déposer le projet actuel, un avant-projet a été communiqué à tous les membres de la Commission et que ceux-ci ont été invités à nous faire part de leurs observations. Celles-ci ont été examinées avec la plus grande attention et des modifications ont été, depuis, apportées au projet primitif ainsi que pourront le constater les intéressés.

Nous avons l'entière conviction que les employés comprendront qu'il est de leur intérêt de ne pas retarder le vote du projet par des réclamations nouvelles, auxquelles, d'ailleurs, il ne serait guère possible au Gouvernement de donner satisfaction.

Nous vous prions, Messieurs, de bien

vouloir décider qu'il sera procédé d'urgence à la discussion de ce projet, afin qu'il puisse être voté et promulgué au cours de la présente session.

Ainsi, nous espérons que la législation nouvelle pourra entrer en vigueur le 1er janvier 1931 au plus tard.

* *

EXAMEN DES ARTICLES.

ARTICLE PREMIER.

Les dispositions des paragraphes 1 et 2 sont maintenues.

Le paragraphe 3 remplace l'article 3 de la loi du 10 mars 1925. Sous le régime de cette loi, les employés de l'Etat, des Provinces et des Communes, ainsi que ceux des établissements publics et des établissements d'utilité publique, nommés à titre définitif, n'étaient pas assujettis, même s'il n'étaient régis par aucun statut prévoyant l'octroi d'une pension de vieillesse et d'une pension de veuve. Pour ce qui concernait les employés temporaires, la loi était seulement applicable à ceux qui n'avaient pas droit à ces avantages.

Il a été constaté que, notamment, de nombreuses administrations communales ainsi que des commissions d'assistance, n'ont établi, au profit de leurs agents, aucun statut de pension, et, dans ces conditions, ces agents se trouvent sans ressources, à dater du jour où ils cessent d'être occupés et, d'autre part, leurs veuves se trouvent souvent dans le dénuement à dater du moment où leur mari vient à décéder.

Dans le projet actuel, il est proposé que soient soumis, à la loi, tous les employés de l'Etat, des Provinces et des Communes ainsi que ceux des établissements publics et des établissements d'utilité publique, lorsqu'ils ne sont pas régis par un statut leur accordant des avantages analogues à ceux que prévoit la loi.

D'autre part, il n'est plus fait de distinction entre les employés pourvus d'une nomination définitive et ceux qui

occupent un emploi à titre temporaire.

Si, ultérieurement, il est établi un statut légal spécial en vue de régler, dans la matière qui nous occupe, la situation des employés de certaines des catégories faisant l'objet de la présente disposition, on examinera dans quelles conditions les opérations, faites en suite de la présente loi, seront rattachées à celles qui devront être effectuées en vertu du dit statut.

Il y a lieu de considérer comme établissements publics, notamment : les Commissions d'assistance publique, les Caisses publiques de prêts, les fabriques d'église, les consistoires anglicans et protestants, les consistoires israélites, les séminaires, la Caisse Générale d'Epargne et de Retraite, les Universités de l'Etat, les polders et les wateringues.

Parmi les établissements d'utilité publique sont compris : la Banque Nationale, la Société nationale des Chemins de fer belges, la Société nationale des Chemins de fer vicinaux, les Universités de Bruxelles et de Louvain, l'Association de la Croix-Rouge et le Banc d'épreuves des armes à feu.

Le paragraphe de l'article 1er de la loi du 10 mars 1925 est supprimé, la situation des journalistes étant réglée au paragraphe 1er de l'article 2 du présent projet.

* *

ART. 2.

En vertu des dispositions du présent article, la loi est applicable, d'une part, aux journalistes professionnels et, d'autre part, aux membres du personnel enseignant attachés à un établissement d'enseignement privé et, enfin, à une catégorie bien déterminée d'artistes lyriques ou dramatiques, ainsi qu'aux musiciens instrumentistes. Il est entendu que les uns et les autres doivent être liés par un contrat de louage de services envers un employeur.

Les journalistes professionnels tom-

baient déjà sous l'application de la loi du 10 mars 1925. On avait également étendu le bénéfice de la loi aux musiciens instrumentistes.

Quant aux membres du personnel enseignant des établissements privés et aux artistes lyriques et dramatiques, c'est à la suite des démarches de leurs délégués, lors de l'enquête à laquelle a procédé la Commission de revision, qu'il est proposé de leur rendre applicables les dispositions de la loi.

Notons que, par journalistes professionnels, on entend ceux qui collaborent régulièrement et avec rémunération à la presse quotidienne et qui font de cette collaboration leur occupation principale. Il s'ensuit que les personnes, qui ne collaborent que d'une façon accessoire à la rédaction d'un journal ou d'un périodique, ne sont pas soumises aux dispositions de la présente loi.

Le paragraphe 2 de l'article 2 a trait aux artistes lyriques ou dramatiques ainsi qu'aux musiciens instrumentistes. Etant donné le caractère généralement peu stable de l'emploi des travailleurs de cette catégorie, il a été jugé bon de déterminer les conditions que devront réunir les intéressés pour pouvoir bénéficier des avantages de la loi.

Les personnes intéressées, pour y être assujetties, doivent :

- 1° Être de nationalité belge;
- 2° Exercer leur emploi en Belgique;
- 3° Être liées, par un contrat de louage de services, pour la durée d'un mois au moins, envers la direction d'une entreprise déterminée.

* *

ART. 3.

Les dispositions du paragraphe 1er étaient déjà prévues dans la loi du 10 mars 1925 où elles faisaient l'objet de l'article 2.

Il s'agit ici d'une assurance *facultative*

à laquelle ne pourront cependant pas être appliquées sans restriction les conditions d'assurance prévues pour les assurés obligatoires. Ces conditions sont, on le comprendra, très favorables à ces derniers; c'est ainsi, notamment, que les assujettis sont dispensés de tout examen médical ou de tout délai d'attente: quel que soit l'état de leur santé au moment de leur assujettissement, l'assurance prendra cours immédiatement dès le paiement de la première prime.

Il a paru que pareil avantage ne pouvait être accordé aux assurés facultatifs dont il est question dans le présent article. Pour les assujettis, en effet, il ne dépend pas de la volonté de l'intéressé de contracter l'assurance ou de ne pas la réaliser. Il doit se soumettre à la loi. Donc, pas de sélection à redouter de la part des intéressés. Mais il n'en est pas de même pour les assurés facultatifs: il est à craindre que ce ne soit parmi les employés malades et qui désirent garantir à leur épouse une pension de veuve et l'allocation du Fonds d'allocations que ne se recrute le plus grand nombre des assurés facultatifs. Leur accorder immédiatement et dès le paiement du premier versement les avantages de la loi pourrait compromettre la sécurité financière de l'organisme assureur. Aussi a-t-il paru nécessaire de prévoir un délai d'attente de deux ans. Si, pendant cette période, l'assuré atteint l'âge de la pension, ou vient à décéder, l'assurance ne sortira pas ses effets: les rentes ne seront pas formées et les allocations du Fonds d'allocations ne seront par accordées, mais les versements effectués seront remis, sans intérêts, soit à l'intéressé, soit à la veuve.

* *

ART. 4.

Il a été constaté que de nombreux employés abandonnaient la carrière après un certain nombre d'années. Généralement ils s'installent à leur compte et deviennent patrons eux-mêmes.

Qu'allait-il advenir des assurances constituées au moyen des versements personnels et patronaux opérés à leur compte pendant la période au cours de laquelle ils ont été au service d'un employeur?

Toute cessation de versement a pour conséquence de réduire notablement les avantages assurés. Est-il équitable d'empêcher les intéressés qui le voudraient, de continuer les versements pour maintenir le contrat en cours et de les contraindre, s'ils tiennent à assurer leur vieillesse et celle de leur épouse, à conclure une nouvelle assurance dans des conditions souvent onéreuses? La Commission de revision a été d'avis qu'il était opportun d'autoriser, dans certains cas, ces ex-employés, à faire personnellement les versements nécessaires pour maintenir le dit contrat primitif conclu d'après le tarif spécial de l'assurance légale.

Toutefois, cette faculté ne sera accordée qu'aux assujettis qui ont été soumis à la loi pendant dix ans au moins et qui auront effectué régulièrement leurs versements pendant cette période.

Le montant des versements qu'ils seront autorisés à faire annuellement ne pourra être supérieur à la moyenne des sommes (versement personnel et cotisation patronale) versées à leur compte durant les trois dernières années au cours desquelles ils ont exercé leur emploi.

Ce délai de dix ans est, toutefois, diminué d'autant d'années que l'intéressé en comptera au delà de cinquante-cinq ans à la date de la mise en vigueur de la présente loi.

Il est décidé également que l'assurance ne sortira ses effets qu'après deux ans révolus prenant cours à la date où l'assuré a cessé d'être occupé en qualité d'employé. Si l'assuré atteint l'âge de la pension ou s'il vient à décéder avant l'expiration de ce délai, il lui sera payé ou il sera payé à sa veuve, la rente qui était constituée au moment où il a abandonné sa carrière, mais les versements que l'assuré aura opérés depuis

cette époque seront remis, sans intérêts, à l'intéressé ou à sa veuve.

Les présentes restrictions se justifient par la nécessité de prévenir les abus pouvant résulter de la sélection qui pourrait s'exercer de la part des employés malades contre certains organismes assureurs et qui seraient de nature à créer à ceux-ci des pertes pouvant compromettre leur stabilité.

Mais il va de soi que ces organismes auront la faculté d'abréger les termes de dix et de deux ans prévus par la loi et de maintenir en vigueur, sans délai d'attente des contrats conclus depuis une durée moindre.

Les ex-employés ne peuvent plus, cependant, continuer à opérer des versements au Fonds d'allocations. Ce Fonds qui est, d'ailleurs, alimenté pour la majeure partie, par une contribution spéciale des patrons, est uniquement destiné à accorder certaines allocations à ceux qui seront encore employés au moment où ils atteindront l'âge de la pension, et aux veuves et aux orphelins d'employés. Il ne pouvait donc être question d'allouer encore le bénéfice de ces avantages à un assuré, si celui-ci a cessé d'être employé lorsqu'il atteint l'âge de la pension ou lorsqu'il vient à décéder.

* *

ART. 5.

La liste générale des assujettis à la présente loi sera tenue par les soins du Ministère de l'Industrie, du Travail et de la Prévoyance sociale.

Cette liste doit permettre notamment :

1° De s'assurer si tous les employés ainsi que leurs employeurs exécutent les obligations qui leur sont imposées par la loi;

2° De connaître l'organisme d'assurance auquel chaque employé est affilié à l'effet de vérifier si les versements légaux (personnels et patronaux) sont opérés régulièrement;

3° De faire inscrire, d'office, à la Caisse nationale des Pensions pour employés, tous les assujettis qui ne sont pas affiliés à un autre organisme d'assurance;

4° De procéder au contrôle des sommes qui sont versées par les employeurs et les employés au Fonds d'allocations.

* *

ART. 6.

Dans la loi du 10 mars 1925, les versements avaient été fixés à 10 p. c. de la rémunération de l'employé, dont 5 p. c. à charge de ce dernier et 5 p. c. à charge de l'employeur.

La loi du 10 juin 1926 a diminué le montant du versement personnel et a fixé celui-ci à 3 p. c. de la rémunération.

Il est proposé, dans le projet de loi, de maintenir cette quotité de 3 p. c. pour le versement personnel et de fixer à 4 p. c. le montant de l'intervention patronale.

Notons, et il est indispensable de le faire remarquer, que cette diminution du taux de la cotisation patronale ne constitue pas, en fait, une diminution dans l'intervention des patrons pour la formation des rentes personnelles et des rentes de veuve. On doit observer que, dans la loi du 10 mars 1925, 40 p. c. de la cotisation patronale, soit 2 p. c. de la rémunération, devaient être remis au Fonds d'allocations, le reliquat seul, soit 3 p. c., étant porté au compte individuel de l'assuré. Ainsi, il n'était versé pour la formation des rentes de vieillesse et de veuve que 6 p. c. de la rémunération de l'employé, tandis que, dans le projet, ce sera 7 p. c. qui serviront à cette fin. Les 4 p. c. prévus à cet article seront versés entièrement au compte de l'assuré pour la constitution des rentes comme il est disposé à l'article 14. Enfin, remarquons que la charge totale des patrons n'est nullement diminuée, puisque ceux-ci doivent dorénavant intervenir par une contribution spéciale

dans l'alimentation du Fonds d'allocations (voir chapitre V).

On pourrait alors objecter que, depuis 1926, il est versé, à la Caisse de Retraite, au compte individuel de l'assuré, 8 p. c. de sa rémunération dont 3 p. c. à charge de l'intéressé et 5 p. c. à charge de l'employeur, tandis que, lorsque les dispositions du présent projet seront mises en vigueur, ce ne sera plus que 7 p. c. qui alimenteront ce compte. D'où, en fait, perte de 1 p. c. qui affectera tout particulièrement les assurés nés depuis le 1er janvier 1895 qui ne profiteront pas de l'allocation de vieillesse payée par le Fonds d'allocations.

Il y a lieu de faire observer, tout d'abord, que les employeurs paient la contribution spéciale au Fonds d'allocations pour tous les employés, quel que soit leur âge. La contribution annuelle, fixée à l'article 45, est due tant pour les employés nés avant le 1er janvier 1895 que pour ceux nés depuis cette date.

Ensuite, on ne doit pas perdre de vue que, lorsque le législateur a décidé que, pendant l'année 1926 (1), les versements seraient remis à la Caisse de Retraite, il aurait dû être entendu qu'il ne s'agissait que des seuls versements destinés à être portés au compte individuel des assurés : la quotité destinée au Fonds d'allocations aurait dû normalement être réservée puisqu'elle ne devait pas être affectée à la formation des rentes de vieillesse et des rentes de survie. Le législateur n'a pas pensé à faire cette distinction, mais il ne paraît pas que cela soit un motif suffisant pour permettre aux assurés de se prévaloir de cette anomalie à l'effet d'obtenir que soit continué un versement de 8 p. c. dont 5 p. c. à charge de l'employeur au profit de leur compte individuel. Adopter cette manière de voir aurait comme conséquence d'augmenter notablement la charge des employeurs, alors que le présent projet leur impose, en outre,

une contribution spéciale au Fonds d'allocations.

L'énumération qui figure au deuxième alinéa de l'article 6 du présent projet de loi est *exemplative* et nullement *limitative*.

* *

ART. 7.

Suivant la loi du 10 mars 1925, le versement personnel et la cotisation patronale étaient dus jusqu'à concurrence d'une rémunération annuelle de 15,000 francs (pour autant, toutefois, que l'employé perçût une rémunération égale ou supérieure à ce montant); cette somme était majorée d'autant de fois 500 francs que l'intéressé comptait d'enfants de moins de seize ans à sa charge.

Au cours de l'enquête à laquelle a procédé la Commission de revision, des employés avaient demandé que ce maximum de 15,000 francs fût porté à 24,000 francs; ils faisaient observer qu'ainsi, les pensions de vieillesse et de veuve atteindraient un taux qui serait plus en rapport avec le coût actuel de la vie.

D'autres ont instamment demandé que soit maintenu le maximum de 15,000 francs; ils désiraient, en effet, ne pas absorber toutes leurs possibilités d'épargne dans la constitution de leur pension et dans celle de la pension de veuve, mais pouvoir disposer d'une partie de leurs réserves pour d'autres œuvres d'assurance et de prévoyance (par exemple : construction d'une habitation).

Dans la rédaction du projet, nous nous sommes efforcés de concilier, dans la mesure du possible, ces deux desiderata en fixant à 18,000 francs le montant maximum de la rémunération sur lequel le versement personnel sera perçu et la cotisation patronale payée. Il n'est plus tenu compte du nombre d'enfants de l'employé.

Une majoration de ce chef se justifie lorsqu'il s'agit d'une loi d'assurance

(1) Cette disposition légale a été successivement prorogée aux années 1927 et 1928. Elle sera également applicable en 1929.

qui n'est applicable qu'aux intéressés dont le traitement ne dépasse pas un taux déterminé. Il ne se concevrait pas qu'alors il ne soit établi aucune distinction entre un célibataire, un homme marié sans enfant et un homme marié ayant un ou plusieurs enfants et que ces deux derniers soient exclus du bénéfice de l'assurance parce que le montant de leur rémunération atteint le chiffre fixé pour les célibataires : ceux-ci seraient, en l'occurrence, injustement favorisés. La législation qui nous occupe, s'applique à tous les employés ; quel que soit le montant de leur traitement, ils sont tous soumis à la loi et ils ont droit à la cotisation patronale et à la contribution de l'Etat. Donc, pas d'exclusion du bénéfice de la loi pour cause de rémunération dépassant un certain chiffre. Il n'y a pas lieu, par conséquent, de tenir compte du nombre d'enfants.

Ajoutons que, dans d'autres assurances sociales comme celles contre la maladie, l'invalidité et le chômage, il se conçoit que le montant de la rémunération, qui détermine l'assujettissement à la loi, soit augmenté en raison des enfants à charge. C'est, en effet, que les avantages résultant de ces différentes assurances peuvent devoir être accordés au moment où l'assuré a encore des enfants en bas âge et, partant, lorsqu'il a encore à supporter des charges plus importantes que celles incombant au célibataire. Quand ces charges n'existeront plus, il lui sera appliqué le régime établi pour le célibataire ou pour le marié sans enfant. C'est la situation qui est faite à l'assuré dans la loi sur la pension des employés. Au moment où il bénéficie des avantages de l'assurance, c'est-à-dire à l'âge de la pension, ce n'est que tout à fait exceptionnellement qu'il y a encore des enfants à sa charge. Il est donc logique de n'établir qu'une seule règle pour l'assujettissement et de ne pas tenir compte, au cours de l'assurance, d'une situation qui n'existera plus lorsque l'assurance sortira ses effets. Notons que, si, lors de son décès, l'assuré laisse des

enfants âgés de moins de dix-huit ans, sa veuve recevra du Fonds d'allocations une allocation spéciale pour chacun d'eux. Ainsi donc, les intérêts des familles nombreuses ont été sauvegardés, puisque la rente dont bénéficiera la veuve sera augmentée du fait de l'existence d'enfants en bas âge et, il y a lieu de le remarquer, sans que, pour cela, l'assuré ait été obligé de faire, à cette fin, un versement complémentaire.

Il va de soi que les assurés et leurs employeurs sont autorisés à effectuer des versements supérieurs à ceux prévus aux articles 6 et 7 de la loi, soit avec les destinations prévues à l'article 14, soit avec d'autres destinations établies, d'un commun accord, entre l'organisme assureur et les intéressés. La loi n'a pas à intervenir, en l'occurrence ; il s'agit, en effet, d'une convention tout à fait privée.

Dans le cas où les destinations données à ces versements complémentaires seraient différentes de celles fixées à l'article 14, y aura-t-il lieu d'établir un contrat distinct pour les dits versements ?

A notre avis, la chose ne sera pas nécessaire, à condition que l'assuré ou sa veuve soient garantis, par le contrat lui-même, de recevoir des rentes d'un taux aussi élevé que celles dont ils bénéficieraient en vertu de l'application pure et simple à la partie obligatoire des versements des règles établies à l'article 14. Il appartiendra au Conseil supérieur des pensions pour employés de vérifier, notamment à l'occasion de l'examen de la demande d'agrément de l'organisme assureur, si cette condition est réalisée.

* *

ART. 8.

Aux termes de l'article 10 de l'arrêté royal du 29 décembre 1926, l'employé qui travaillait *simultanément* au service de plusieurs patrons, avait la faculté de cesser tout versement pour le restant de l'année lorsqu'il avait versé, personnellement, une somme totale de 450 fr.

La renonciation de l'employé dispensait également chacun des employeurs de tout paiement ultérieur de sa propre cotisation.

De nombreuses plaintes furent articulées, à ce sujet, par les délégués de plusieurs catégories d'employés et, plus particulièrement, par ceux des musiciens, des comptables et des voyageurs de commerce.

Bon nombre de patrons, n'utilisant des employés que durant une partie de la journée, embauchaient, en effet, de préférence à ceux qui n'exerçaient aucun emploi, les employés occupés déjà au service d'un patron.

Par le fait que les employés intéressés usaient de la faculté dont il est question ci-dessus, leur employeur était dispensé du paiement d'une partie de la cotisation patronale, ce qui représentait, pour celui-ci, un certain avantage.

Pour remédier à cette situation, l'article 8 nouveau porte que « s'il est loisible à l'assuré qui, dans le cours d'une année, est occupé simultanément au service de plusieurs employeurs, de cesser tout versement pour le restant de l'année lorsqu'il a versé personnellement au moins une somme de 450 francs, la renonciation de l'assuré ne dispense toutefois pas chacun de ses employeurs du paiement ultérieur de sa propre cotisation. *Chacun d'eux reste tenu de verser 4 p. c. de la rémunération payée à l'assuré avec un maximum annuel de versement de 720 francs.*

L'employé, qui n'entend pas user de la faculté dont il est ici question, peut effectuer un versement personnel représentant 3 p. c. de la rémunération qu'il perçoit chez chacun de ses employeurs, avec un maximum annuel de 18,000 fr. pour chacune de ces rémunérations.

* *

ART. 9.

L'article 11 de l'arrêté royal du 29 décembre 1926 stipulait que l'assuré qui,

dans le cours des douze mois suivant celui de l'anniversaire de sa naissance, avait été occupé, *successivement*, au service de divers employeurs, avait la faculté de cesser tout versement pour le restant de l'année courante lorsqu'il avait versé personnellement une somme totale de 450 francs. La renonciation de l'assuré dispensait, pour la même période, son employeur du paiement ultérieur de sa propre cotisation.

Les versements, tant personnels que patronaux, prescrits par l'ancienne loi, s'opérant sur la rémunération mensuelle intégrale, jusqu'à ce que les maxima fussent atteints, il se présentait cette situation anormale qu'un employeur, qui engageait à son service un employé dans le cours de l'année, se trouvait dispensé du paiement de toute cotisation si l'ancien employeur avait déjà versé le maximum légal.

Il n'était pas possible, d'autre part, d'admettre le fractionnement en douzièmes de la cotisation patronale et du versement personnel, cette opération pouvant être préjudiciable à l'assuré lui-même et, éventuellement, à son épouse (rente de veuve diminuée).

Nul ne pouvait prévoir, en effet, si l'assuré resterait occupé au service de son patron jusqu'à la fin de l'année. Dans le cas où l'assuré aurait reçu, pendant une période inférieure à douze mois, une rémunération de 15,000 francs, la cotisation patronale et le versement personnel étaient dus sur cette somme.

Agir autrement eût eu comme conséquence qu'un employé, s'étant trouvé sans emploi dans le cours de l'année, et bien qu'ayant gagné 15,000 francs pendant les mois au cours desquels il avait été occupé, n'aurait pas, ainsi que son employeur, versé la quotité légale, soit 450 et 750 francs.

L'article 9 de la nouvelle loi a paré à cet inconvénient ; en effet, s'il laisse à l'assuré qui, dans le cours d'une année, a été occupé *successivement* au service de divers employeurs, la faculté de cesser tout versement pour le restant

de l'année, lorsqu'il a versé personnellement au moins une somme totale de 450 francs, il ne dispense nullement les employeurs, chez lesquels l'assuré a été successivement occupé, du paiement de leur propre cotisation. Chacun des employeurs reste tenu de verser 4 p. c. de la rémunération payée à l'intéressé avec un maximum annuel de versement de 720 francs.

* * *

L'article 6 de l'ancienne loi est supprimé (voir article 6, § 2).

* * *

Les articles 10 et 11 sont la reproduction des articles 7 et 8 de la loi du 10 mars 1925.

* * *

ART. 12.

La loi du 10 mars 1925 ne prévoit aucun privilège en faveur de l'employé, pour le paiement de la cotisation patronale et celui du versement personnel que le patron peut être condamné à payer de ses deniers personnels pour avoir omis d'en prélever le montant sur la rémunération de l'assuré, ou de le déposer, dans les délais réglementaires, à l'organisme d'assurance concurremment avec sa cotisation.

L'expérience a démontré que l'inexistence de ce privilège pouvait gravement léser les intérêts de l'intéressé en la matière et qu'il fallait remédier à cet état de choses.

Aussi, pour sauvegarder, en cas de cessation de paiement ou de faillite de l'employeur, les intérêts de l'employé, l'article 12 de la présente loi prévoit que le paiement de la cotisation patronale et celui du versement personnel, sont garantis par un privilège qui prend rang immédiatement après le n° 4bis et sous le n° 4ter de l'article 19 de la loi du 16 décembre 1851 modifiée par celle du

25 avril 1896 sur les privilèges et hypothèques.

Ce privilège s'étend au montant des cotisations personnelles au cas où l'employeur, ayant omis d'en effectuer le prélèvement dans les délais légaux, a été, par application de l'article 54, paragraphe 2 de la loi, condamné à en opérer le paiement de ses propres deniers.

* * *

ART. 13.

Alinéa 1er. — Aux termes de l'ancienne loi, la contribution de l'Etat, prévue à l'article 8 de la loi générale du 10 décembre 1924 relative à l'assurance en vue de la vieillesse et du décès prématuré, n'est accordée qu'aux assujettis dont les revenus ne dépassent pas 15,000 francs plus 500 francs par enfant à charge.

Au cours de l'enquête, les employés ont fait observer qu'étant donné que la loi s'appliquait à tous les employés, quel que fût le montant de leur traitement, et que la cotisation patronale était accordée dans les mêmes conditions, à tous les intéressés, il leur paraissait équitable que l'Etat intervienne également pour tous les assujettis et que ne soient plus exclus du bénéfice de la contribution de l'Etat, les intéressés dont les revenus dépassent un taux déterminé.

Cette revendication a paru très légitime à la Commission d'enquête, d'autant plus que l'exclusion dont il s'agit ne s'applique, en fait, qu'à un nombre peu important d'intéressés, étant donné que les revenus de la grande majorité des employés n'atteignent pas 15,000 francs.

Alinéa 2. — La contribution de l'Etat n'étant pas versée annuellement au compte de l'assuré, mais payée *in globo* sous forme de rente, soit à l'intéressé, soit à la veuve, il est proposé, en vue d'éviter les différences qui pourraient

exister dans le montant de la rente correspondant à cette contribution si, en l'occurrence, il était fait application du tarif particulier de l'organisme auquel le bénéficiaire a été assuré, que la rente ainsi due par l'Etat sera établie en prenant pour base les tarifs de la Caisse nationale des pensions pour employés.

Alinéa 3. — L'alinéa 3 est la reproduction du texte de l'article 3, 2° *in fine*, de la loi du 10 mars 1925.

*
* *

ART. 14.

La loi du 10 mars 1925 (1) prévoit que les versements personnels et les cotisations patronales recevront les destinations suivantes :

1. Tout d'abord, il est prélevé sur ces versements, les sommes minima du montant déterminé aux articles 4 et 5 de la loi du 10 décembre 1924, soit donc 24 francs pour les assurés du sexe féminin et 72 francs pour les assurés du sexe masculin. Ces sommes doivent être versées à la Caisse de Retraite, et ainsi l'assuré peut bénéficier de tous les avantages de la loi du 10 décembre 1924 dans les conditions prévues par cette loi. (Art. 9, 1°, de la loi.)

2. Ensuite, il est prélevé, sur les versements effectués au compte de chacun des assurés, une certaine quotité qui est remise au Fonds d'allocations en vue

(1) A noter que, depuis le 1er janvier 1926, les versements personnels et les cotisations patronales sont, en vertu de l'article 57, § 2 de la loi, affectés aux destinations prévues pour les versements opérés en exécution de la loi du 10 décembre 1924, savoir :

1° Pour les assurés du sexe féminin et les assurés du sexe masculin, âgés de moins de dix-huit ans, la totalité des versements est affectée à la constitution d'une rente de vieillesse au profit de l'assuré ;

2° Pour les assurés du sexe masculin, célibataires, âgés de dix-huit ans et plus, veufs ou divorcés, 50 p. c. des versements sont affectés à la constitution d'une rente de vieillesse et les 50 p. c. restant à la formation d'un capital destiné à être converti en rente de survie au moment du mariage ou du remariage de l'assuré ;

3° Pour les assurés du sexe masculin mariés, 50 p. c. des versements sont affectés à la constitution d'une rente de vieillesse et les 50 p. c. restant à la formation d'une rente de survie au profit de la veuve.

de l'alimentation de cet organisme. (Art. 9, 2°, de la loi.)

3. Enfin, le reliquat est conservé par l'organisme d'assurance et reçoit les destinations suivantes (art. 10) :

a) S'il s'agit d'un assuré du sexe masculin marié, constitution d'une rente de vieillesse au profit de l'assuré et d'une rente de veuve d'un montant proportionnel à celui de la rente de vieillesse ;

b) S'il s'agit d'un assujetti veuf, célibataire ou divorcé, constitution d'une rente de vieillesse au profit de l'assuré, et d'une rente de veuve d'un montant proportionnel à celui de la rente de vieillesse.

Si cet assuré décède avant d'avoir contracté mariage ou, éventuellement, un remariage et avant d'être entré en jouissance de sa rente de vieillesse, le capital constitutif de la rente de veuve est attribué, pour moitié, aux descendants de l'assuré ou à ses ascendants ou, enfin, aux personnes qu'il aura désignées ; l'autre partie est remise au Fonds d'allocations. A défaut d'ayants droit d'une de ces trois catégories, l'entière du capital est remise au Fonds.

Si cet assuré entre en jouissance de sa rente de vieillesse alors qu'il n'est pas encore marié ou remarié, le capital constitutif de la rente de veuve est remis au Fonds d'allocations qui est chargé de payer la rente de veuve si l'assuré contracte mariage ou un remariage et s'il décède avant son épouse.

Mais s'il ne contracte pas mariage, le capital est remis, lors de son décès, à ses ayants droit et au Fonds d'allocations, suivant les distinctions établies ci-dessus ;

c) S'il s'agit d'un assuré du sexe féminin, constitution d'une rente de vieillesse.

Au cours de l'enquête à laquelle il a été procédé, les intéressés ont formulé divers desiderata parmi lesquels les trois suivants ont retenu l'attention de la Commission :

A. Autorisation, pour tous les assu-

rés, de recevoir, au moment de l'entrée en jouissance de la rente de vieillesse, le paiement, en espèces, d'une partie de la valeur capitalisée de cette rente.

B. Autorisation, pour les assurés du sexe masculin, célibataires, veufs ou divorcés, de recevoir, au moment de l'entrée en jouissance de leur rente de vieillesse, une partie de la valeur capitalisée de la rente de veuve, convertie en rente viagère à leur profit.

C. Autorisation, pour les assurés du sexe féminin, de pouvoir constituer une rente viagère ou temporaire au profit de certaines personnes dont elles sont le soutien.

C'est en vue de donner satisfaction à ces desiderata que l'article 10 de la loi du 10 mars 1925 a été modifié.

Ainsi donc, un assuré, quel qu'il soit, du sexe masculin, marié, célibataire, veuf ou divorcé, ou du sexe féminin, pourra demander, au moment où il entrera en jouissance de sa rente de vieillesse, que trois septièmes de la valeur capitalisée de la rente dont il est bénéficiaire lui soient payés en espèces.

Ces trois septièmes représentent la quotité de la rente qui a été formée au moyen des versements personnels de l'assuré. Mais, il va de soi, est-il utile de le dire, que le montant de la rente dont il bénéficiera sera diminué d'autant.

De même, un assuré du sexe masculin, célibataire, veuf ou divorcé, pourra demander, lorsqu'il entrera en jouissance de sa rente de vieillesse, que trois septièmes de la réserve mathématique de l'assurance en vue de la constitution de la rente de veuve soient convertis en rente viagère à son profit.

Mais, ici encore, il faut faire observer que, dans ce cas, si l'intéressé, entré en jouissance de sa rente de vieillesse, a, dans la suite, contracté mariage ou un remariage, la rente, qui sera accordée à la veuve, sera fixée aux quatre septièmes de celle dont elle aurait bénéficié, si l'assuré n'avait pas usé de cet avantage.

Enfin, tout assujetti du sexe féminin

peut exprimer, en tout temps, la volonté que ses versements soient également affectés à l'assurance en cas de décès, avant l'entrée en jouissance de sa rente de vieillesse, d'une rente viagère égale à 30 p. c. de la rente de vieillesse. Cette assurance ne pourra donc être conclue qu'en faveur des personnes dont elle est le soutien, par exemple, ses ascendants ou ses descendants. Un arrêté royal réglera les modalités de ces opérations et déterminera les catégories de personnes qui pourront être désignées pour bénéficier de cette assurance.

Cette rente pourra n'être que temporaire; par exemple, si elle est contractée au profit des descendants.

Ici encore nous devons signaler que, si l'assurée réclame cette assurance, le montant de la rente viagère dont elle bénéficiera, à l'âge de soixante ans, sera diminué proportionnellement.

CHAPITRE IV.

ART. 15 à 37.

La loi du 10 mars 1925 prévoit deux espèces d'organismes d'assurances.

A. La Caisse Générale d'Epargne et de Retraite, agréée de droit.

B. Les organismes d'assurances agréés, par le Gouvernement, après avis favorable du Conseil supérieur des pensions pour employés.

Auraient pu obtenir l'agrément, sous réserve de réunir les conditions déterminées par la loi et l'arrêté royal d'exécution, notamment :

a) Les caisses établies au sein d'une entreprise commerciale, industrielle ou financière, au profit du personnel occupé dans l'entreprise;

b) Les caisses communes instituées en vue de l'assurance des employés occupés dans plusieurs entreprises commerciales, industrielles ou financières;

c) Les sociétés d'assurances;

d) Tout autre organisme qui aurait été créé par les employés eux-mêmes.

La loi prévoit également les caisses « autorisées » (art. 51) : il s'agit des caisses existant au moment de la mise en vigueur de la loi dans certains établissements industriels, commerciaux ou financiers ; sous réserve de mettre leurs statuts en conformité avec les nouvelles dispositions légales, ces organismes pouvaient être autorisés par le Gouvernement à continuer leurs opérations.

Au cours de l'enquête à laquelle elle a procédé, la Commission temporaire de revision a recueilli les desiderata suivants :

a) Les employés, déjà affiliés à une caisse établie au sein de l'entreprise au service de laquelle ils sont occupés, ont demandé notamment que ces caisses qui, il faut le reconnaître, prévoient, dans de nombreux cas, l'octroi, aux assurés, d'avantages qui ne sont pas prévus dans la loi, soient maintenues à condition, cependant, qu'elles soient soumises au contrôle du Gouvernement et que leur gestion ne soit plus exclusivement patronale mais confiée à un comité paritaire composé de délégués des patrons et de délégués des employés. Pour le surplus, il leur importait peu que fût créée, en faveur des autres employés, une caisse nouvelle et que fût maintenu le régime prévu dans la loi ;

b) Le même desideratum a été formulé par les employés qui, en vertu d'un contrat collectif conclu par la direction de l'entreprise avec une compagnie d'assurance, étaient déjà assurés contre les différents risques couverts par la loi.

c) Enfin, des employés, qui, jusqu'au vote de la loi, n'étaient, au point de vue « pension », régis par aucun statut, ont fait observer que, si les dispositions de la loi étaient maintenues sans modification, ils se trouveraient, en fait, dans l'obligation ou bien de s'affilier à l'une des caisses d'usines qui seraient certainement créées par les patrons ou bien de recourir à une compagnie d'assurance désignée, expressément ou non, par le patron, étant donné que l'article 19 de la loi autorisait ce dernier à choisir

l'organisme d'assurance auquel devaient être remises ses cotisations. Il était peu probable que, vu les difficultés de l'œuvre, les employés créent, eux-mêmes, un organisme d'assurance ; d'autre part, si cet organisme était créé, l'influence patronale les empêcherait de s'y affilier.

Plus spécialement pour ce qui concerne les sociétés d'assurance, ils ne voulaient pas qu'une partie des profits de l'assurance pût servir à rémunérer le capital investi dans l'affaire : tout le profit devait revenir aux seuls assurés.

Sans doute, il leur restait la faculté de s'affilier à la Caisse de retraite ; mais il leur paraissait que cette institution ne leur donnait pas tous les avantages qu'ils étaient en droit d'espérer. Le taux d'intérêt qui sert de base à l'établissement du tarif leur semblait ne pas être en corrélation avec le taux de placements possibles actuellement ; d'autre part, le chargement leur apparaissait trop élevé, la gestion des capitaux pouvait, à leur avis, être faite de façon plus économique.

En conclusion, ils demandaient que fût prévue, dans la loi, l'institution d'une caisse de pension pour employés qui serait placée sous la garantie de l'Etat et gérée par des délégués des employés, des patrons et du Gouvernement.

Pour les uns, cette caisse devait être l'organisme d'assurance unique, auquel seraient obligatoirement affiliés tous les employés ; certains allaient jusqu'à demander la suppression pure et simple des caisses d'usines existantes ; d'autres admettaient cependant le maintien, sous certaines conditions, de ces dernières, étant donné qu'il leur paraissait équitable de sauvegarder les droits acquis des employés affiliés à ces caisses. Les uns et les autres demandaient que soit refusé aux compagnies d'assurances le droit de servir d'organisme pour l'exécution de la loi.

Nous nous sommes efforcés de tenir compte, dans la mesure du possible, de ces différents vœux, mais nous n'avons pas voulu, pour donner pleine et entière

satisfaction aux uns, sacrifier les intérêts très légitimes des autres.

1. Tout d'abord, nous prévoyons la création d'une caisse nationale de pensions pour employés. Cet organisme sera géré par des délégués des employés, des délégués des patrons et des délégués du Gouvernement; il sera autonome, jouira de la personnification civile et sera placé sous la garantie de l'Etat. A cet organisme seront affiliés tous les employés qui n'auront pas fait choix d'un autre organisme d'assurance.

2. Les employés, qui le désireront, pourront également s'affilier à la Caisse générale d'Épargne et de Retraite. Rappelons que, depuis le 1er janvier 1926, les versements personnels et patronaux ont dû, sauf les exceptions limitativement déterminées à l'article 57, paragraphes 4 et 5 de la loi, être remis à cette institution; il est vraisemblable que des employés voudront y continuer leur assurance.

3. Enfin, nous prévoyons les établissements d'assurances agréés. Ces derniers comprennent :

a) Les caisses existant actuellement et celles qui seront établies, dans la suite, au sein d'une entreprise industrielle, commerciale ou financière et auxquelles ne pourront être affiliés que les employés occupés au service de cette entreprise. Ces caisses, pour être agréées, devront comprendre un nombre minimum d'assurés; ce nombre sera fixé par l'arrêté royal déterminant les conditions d'agrégation;

b) Les caisses communes : les dirigeants d'entreprises industrielles, commerciales ou financières, pourront établir une caisse à laquelle seront affiliés exclusivement les employés occupés dans ces différentes entreprises;

c) Les sociétés d'assurances légalement constituées. Il s'agit ici de sociétés commerciales.

Les établissements d'assurances ne pourront recevoir l'agrégation que s'ils se soumettent aux conditions qui sont prévues par la loi et par les arrêtés

d'exécution. Parmi celles-ci, nous citerons plus spécialement : a) pour les organismes repris aux a et b ci-dessus, l'obligation d'être gérés par une commission paritaire composée d'un nombre égal de délégués patronaux et de délégués employés; b) pour les organismes repris aux a), b) et c) ci-dessus, l'obligation de se réassurer pour un tiers à la Caisse nationale des pensions pour employés. Cette obligation est principalement motivée par le fait que ces organismes ne sont pas astreints à accepter d'affilier chez eux tout employé, quel que soit son état de santé, qui désirerait s'y assurer, alors que la Caisse nationale des pensions pour employés devra affilier, chez elle, tout employé qui le désirera;

c) Pour les organismes repris aux a et b, l'obligation de répartir au moins les trois quarts des bénéfices des opérations d'assurance entre les assurés et les bénéficiaires de rentes payées par ces caisses, le reliquat étant conservé pour la répartition ultérieure; pour les organismes repris au c, cette obligation ne leur est imposée que pour 50 p. c. des bénéfices, le reliquat étant laissé à la libre disposition de l'organisme.

Les organismes, qui feraient des opérations autres que celles prévues par la loi, seront tenus de tenir une comptabilité distincte et de constituer des réserves mathématiques spéciales pour les assurances prévues par la loi.

A qui appartiendra le choix de l'organisme d'assurance? L'article 35 du projet décide que ce droit appartiendra à l'assuré seul. A l'organisme ainsi choisi par ce dernier, devront être remis non seulement les versements personnels mais également les cotisations patronales.

L'employeur ne peut obliger ses employés à s'affilier à un organisme déterminé; la liberté de l'assuré est absolue.

Le Gouvernement désire que cette liberté soit effective et il espère que les employeurs s'abstiendront d'intervenir soit directement, soit indirectement, en l'occurrence. Quoiqu'il en soit, il est

décidé de prendre toutes les mesures nécessaires pour sauvegarder cette liberté de l'employé.

La loi du 10 mars 1925 dispose que le choix appartient à l'employé, pour ce qui concerne ses propres versements, et à l'employeur, pour ce qui concerne la cotisation patronale. On a fait remarquer, à juste titre, que c'était compliquer l'application de la loi et augmenter, sans raison plausible, le travail qui sera imposé aux employeurs pour le transfert des versements aux organismes d'assurance que de laisser à l'employé et au patron, la liberté de désigner, chacun, l'organisme auquel ses propres versements seraient remis.

De plus, il y aurait inévitablement augmentation de frais généraux puisqu'il y aurait deux contrats à gérer. On a ajouté que, l'assurance étant conclue au profit de l'employé, il était normal que celui-ci désigne son assureur, puisqu'il était tout particulièrement intéressé à porter son choix sur celui qui lui accorderait le plus d'avantages.

Le projet prévoit également le droit pour l'employé de changer d'organisme d'assurance mais il ne pourra user de cette faculté qu'à la fin d'une période trisannuelle et encore devra-t-il donner à l'organisme auquel il est assuré, un préavis de trois mois.

Il importe, en effet, d'éviter que ces mutations ne se fassent sans motif plausible.

Toutefois, il est admis que si l'employé change d'employeur, il pourra user de cette faculté sans délai ni préavis. Remarquons, d'ailleurs, qu'il sera tenu de le faire, s'il quitte une entreprise où existait une caisse à laquelle il était affilié, car, peuvent seuls faire partie d'une caisse d'entreprise ou d'une caisse commune, les employés attachés à l'entreprise.

Les caisses dont il est question à l'article 51 de la loi du 10 mars 1925 devront, pour être agréées, mettre leurs règlements en concordance avec les nouvelles dispositions légales. Cette obligation

étant imposée à l'article 25 du projet de loi, tant aux caisses existantes qu'à celles qui seront créées à l'avenir, il était inutile de maintenir une disposition spéciale pour ce qui concerne les caisses existant avant la mise en vigueur de la loi. C'est pour ce motif que l'article 51 ancien n'a pas été reproduit dans le présent projet.

* * *

ART. 25.

Il ne peut pas être question de laisser, aux organismes d'assurance, entière liberté pour l'établissement des tarifs qu'ils appliqueront pour l'exécution de la présente loi.

Il y a lieu, en effet, de sauvegarder les intérêts des assurés eux-mêmes. Tout d'abord, il importe de donner aux versements, qui seront opérés à leur compte, un rendement suffisamment rémunérateur. Il est indispensable d'interdire, par contre, qu'en ce qui concerne tant l'assurance des rentes que les répartitions éventuelles de bénéfices, les organismes ne s'engagent au delà des possibilités normales et ne risquent, ainsi, de compromettre leur stabilité.

Ensuite, il est nécessaire d'empêcher que les organismes d'assurance ne prélèvent, pour leurs frais de gestion, d'administration et commission d'agents, une quotité trop élevée sur le montant des versements.

Enfin, il sera utile d'indiquer quelle sera la table de mortalité qui devra normalement être employée pour établir les tarifs dont il s'agit, étant entendu que les organismes d'assurance conserveront la liberté de pouvoir adopter d'autres tables qui seraient plus avantageuses pour les assurés.

L'arrêté royal dont il est question à l'article 25 réglera ces différents points.

On avait demandé que soit établi par le Gouvernement un tarif unique qui devrait être obligatoirement appliqué par tous les organismes d'assurances, la

répartition des bénéfices, qui est prévue à l'article 34, ferait alors la preuve de la supériorité d'un organisme sur l'autre.

Nous avons estimé ne pas pouvoir nous rallier à cette suggestion. Nous pensons qu'il est utile de maintenir une certaine concurrence, limitée par les règles citées ci-dessus, entre les différents organismes assureurs. C'est, au reste, la justification de l'existence d'organismes multiples. L'employé pourra, sur le vu des avantages qui seront accordés immédiatement, discerner à quel organisme il a intérêt à s'affilier. La répartition des bénéfices ne se fera généralement pas chaque année, mais par période plus ou moins longue. D'aucuns ont même préconisé qu'il ne devrait être procédé à cette répartition qu'au moment de l'ouverture des droits à une pension (assuré ou veuve); ce n'est pas notre avis; car l'intéressé serait alors dans l'ignorance des avantages particuliers qui lui seront accordés par l'organisme où il est affilié et les dispositions de l'article 36 seraient, en fait, inutiles puisque l'un des motifs principaux pour lesquels les employés pourraient être amenés à changer d'organisme, réside dans l'importance des avantages accordés par un organisme concurrent.

CHAPITRE V.

Du Fonds d'allocations pour employés.

ART. 41 à 53.

Dès la publication de la loi du 10 mars 1925, deux griefs se sont fait jour au sujet du Fonds d'allocations.

a) Les employés, qui, vu leur âge, n'étaient pas appelés à bénéficier de l'allocation de vieillesse, ont protesté contre le fait qu'on leur imposait une contribution pour l'alimentation du Fonds d'allocations, alors qu'ils ne devaient en retirer aucun avantage.

Notons qu'il y a là une double erreur. Tout d'abord, il n'est effectué, en fait, aucun prélèvement sur le montant des versements personnels de l'em-

ployé; c'est une partie de la cotisation patronale qui est remise à cet organisme. Ensuite, ces employés perdent de vue que le Fonds d'allocations n'a pas, pour unique objet, d'accorder des allocations de vieillesse, mais prévoit également, l'octroi des allocations de veuve, des allocations d'orphelins et des allocations d'invalidité. Les assurés, qui ne sont pas appelés à bénéficier de l'allocation de vieillesse, peuvent donc, pour ce qui les concerne, se trouver en situation pour recevoir l'allocation d'invalidité et, d'autre part, leur épouse et leurs enfants peuvent, éventuellement, se trouver dans les conditions pour bénéficier de l'allocation de veuve et des allocations d'orphelins.

b) Les employés ont protesté contre les restrictions apportées à l'octroi de l'allocation de vieillesse et de l'allocation de veuve. Ils n'admettent pas que l'octroi de ces allocations et la fixation de leur montant soient subordonnés à l'importance de leurs ressources personnelles ou à celle des ressources de leur veuve. Agir ainsi c'est, disaient-ils, faire une situation moins favorable à l'employé prévoyant lequel, souvent au prix de nombreux sacrifices, a amassé quelques économies de natures diverses.

Ces griefs ont été, à nouveau, formulés au cours de l'enquête à laquelle a procédé la Commission de revision. Il en a été tenu compte dans le projet de loi.

Tout d'abord, le Fonds d'allocations ne sera plus alimenté par une retenue opérée sur le montant de la cotisation patronale; celle-ci, fixée à 4 p. c. de la rémunération de l'employé, sera affectée, entièrement, à la constitution des rentes ainsi qu'il est déterminé à l'article 14 de la loi. Les patrons interviendront dans l'alimentation du Fonds par une contribution spéciale par employé occupé à leur service à la date du 31 décembre de l'année en cours. Le montant de cette contribution est fixé à l'article 45, 1°. D'autre part, les employés qui, vu leur âge, sont appelés à bénéficier

de l'allocation de vieillesse, seront tenus de payer au Fonds, une contribution spéciale dont le montant est fixé à l'article 45, 2°.

Cette dernière intervention, qui n'a pas rencontré l'approbation de tous les employés, — certains auraient voulu que les charges du Fonds soient supportées exclusivement par les employeurs, — se justifie pleinement. Il nous paraît, en effet, équitable que ceux qui profiteront de l'allocation de vieillesse, participent, dans une certaine mesure, à l'alimentation du Fonds.

D'ailleurs, en payant une contribution, si minime soit-elle, les bénéficiaires pourront considérer qu'ils reçoivent la dite allocation, non plus comme une aumône, mais en vertu d'un droit : cette allocation leur sera accordée, non pas, comme il est dit ci-après, parce que leurs ressources sont peu élevées, mais parce qu'ils auront fait les versements prescrits à cette fin. Remarquons, d'ailleurs, que le montant de cette contribution n'est pas très élevé et que cette charge peu importante, d'ailleurs, vu le taux de l'allocation dont ils bénéficieront, n'obèrera pas le budget des intéressés.

L'allocation de vieillesse comme l'allocation de veuve seront accordées sans qu'il soit tenu compte des ressources dont disposent les intéressés au moment où ces allocations devront être liquidées. Donc, plus d'enquête toujours humiliante, pour l'employé ou pour sa veuve. Il est seulement requis que l'employé ait effectué les versements légaux et, en outre, payé sa contribution au Fonds d'allocations.

Si ces conditions ne sont pas réalisées, l'allocation de vieillesse et l'allocation de veuve subiront une diminution ou seront refusées aux intéressés, mais, dans ce dernier cas, les contributions versées au Fonds seront remboursées, sans intérêts, à l'assuré ou à la veuve.

Telles sont les modifications apportées à la loi du 10 mars 1925 pour ce qui concerne l'allocation de vieillesse et

l'allocation de veuve. Les employés devront reconnaître qu'il a été tenu compte de leurs desiderata.

Pour ce qui concerne l'allocation d'orphelins, il est proposé de décider que celle-ci sera payée au conjoint survivant d'un assujetti. Dans la loi du 10 mars 1925, il était dit (art. 40), que cette allocation n'était payée qu'à la veuve de l'assujetti. En suite de la modification proposée, cette allocation sera également payée à l'époux de l'assujettie décédée.

Enfin, pour ce qui concerne l'allocation d'invalidité, il est proposé que cette allocation ne sera plus accordée après la mise en vigueur de la législation relative en vue de la maladie et de l'invalidité prématurée. Les employés comme les travailleurs manuels seront soumis à cette législation et c'est en vertu de celle-ci que l'allocation d'invalidité leur sera versée.

Certains membres de la Commission avaient posé la question de savoir s'il n'était pas possible de prévoir l'octroi, dans les conditions à fixer, d'une allocation de vieillesse, aux employés qui, ayant dépassé, à la date du 1er janvier 1927, l'âge de soixante-cinq ans pour ceux du sexe masculin, et de soixante ans pour ceux du sexe féminin, n'ont jamais été soumis à la loi du 10 mars 1925. La question des voies et moyens s'est alors posée. Aucune solution de nature à retenir l'attention du Gouvernement n'a été proposée par les auteurs de cette proposition. Le Gouvernement a examiné cependant la possibilité de faire supporter cette charge par le Fonds d'allocations. Mais il est arrêté par certaines difficultés. On ne doit pas perdre de vue que ce fonds paiera l'allocation de vieillesse à tous les employés qui ont atteint l'âge de soixante-cinq ans depuis le 1er janvier 1927, à condition qu'ils aient effectué les versements légaux à la Caisse de Retraite. Il en sera de même pour l'allocation de veuve et d'orphelins qui sera payée aux veuves des employés décédés

depuis le 1er janvier 1926 et qui sont bénéficiaires d'une rente de survie à charge de la Caisse de retraite.

Or, remarquons que, pour ces assurés, il n'aura été payé aucune contribution au Fonds d'allocations. Ce seront donc les recettes qui seront effectuées par le Fonds, depuis le moment de la mise en vigueur de la présente loi, qui devront être affectées, pour partie, à ces destinations, ce qui aura comme conséquence, tout le monde le comprendra, de diminuer le montant des allocations de vieillesse, de veuve et d'orphelins à accorder aux assurés qui atteindront l'âge de la pension ou aux épouses d'assurés qui deviendront veuves après la constitution du Fonds. Si donc on devait, en outre, imputer sur les ressources du Fonds, les dépenses nécessaires pour donner une allocation de vieillesse aux employés qui avaient dépassé l'âge de soixante-cinq ans au 1er janvier 1927, et à qui, remarquons-le, la loi n'a jamais été applicable, les allocations dont il est question ci-dessus devraient inévitablement subir une nouvelle réduction. C'est une considération dont il est nécessaire de tenir compte, d'autant plus que, vu les précédents, il n'est nullement certain que la grande majorité des employés accepteraient, sans récrimination, de faire ce sacrifice en faveur de leurs anciens collègues.

* *

ART. 65.

La loi du 10 mars 1925 dispose que les polices d'assurance établies en exécution de la loi ne peuvent, en aucun cas, être remises en gage.

A l'article 4 du projet, il est proposé qu'au moment de l'entrée en jouissance de sa rente viagère, tout assuré pourra obtenir le paiement en espèces des trois septièmes de la valeur capitalisée de cette rente. Cette quotité représente la partie de la rente formée par les versements personnels de l'assuré.

Des employés ont demandé que, puisque l'assuré pouvait maintenant recevoir en espèces, lors de l'entrée en jouissance de sa rente, trois septièmes de la valeur capitalisée, il lui soit permis de donner en gage, pour cette quotité, la police d'assurance, lorsqu'il désire obtenir un prêt hypothécaire en vue de la construction ou de l'achat d'une habitation destinée à son usage personnel.

Cette revendication étant légitime, nous avons estimé qu'il y avait lieu d'y satisfaire. Un arrêté royal déterminera les conditions d'exécution de cette disposition légale.

Nous croyons utile de déclarer ici, afin d'éviter toute contestation sur l'interprétation à donner à cet article de la loi, que, s'il est requis que la maison construite ou achetée serve à l'usage personnel de l'assuré, cela n'exclut pas la faculté pour l'intéressé de donner en location une partie de son habitation.

*Le Ministre de l'Industrie.
du Travail et de la Prévoyance
sociale,*

H. HEYMAN.

ANNEXE**Articles de la loi du 10 mars 1925.**

ARTICLE PREMIER. — 1° et 2°, paragraphe 1er, maintenus; 2°, paragraphe 2, supprimé, voir article 13 nouveau, paragraphe 3;

3°, modifié;

4°, supprimé, voir article 2 nouveau, 1°.

ART. 2. — Devient article 3 nouveau.

ART. 3. — Supprimé, voir article 1er.

ART. 4. — 1°, paragraphe 1er, modifié;

Paragraphe 2, supprimé;

2°, supprimé, voir article 13 nouveau.

ART. 5. — Paragraphe 1er, modifié;

Paragraphe 2, supprimé;

Paragraphe 3, supprimé.

ART. 6. — Supprimé, voir article 6 nouveau, paragraphe 2.

ART. 7. — Maintenu, voir article 10 nouveau.

ART. 8. — Maintenu, voir article 11 nouveau.

Dispositions nouvelles insérées dans le projet de revision.

ARTICLE PREMIER. — 3°, voir article 3 ancien.

ART. 2. — Voir article 1er, 4°, ancien.
2°.

ART. 3. — Voir article 2 ancien.

ART. 4.

ART. 5.

ART. 6. — Paragraphe 1er, voir article 4, paragraphe 1er ancien.

Paragraphe 2, voir article 6 ancien.

ART. 7.

ART. 8.

ART. 9.

ART. 10. — Voir article 7 ancien.

ART. 11. — Voir article 8 ancien.

ART. 9. — Supprimé.

ART. 10. — Voir article 14 nouveau.

ART. 11. — Supprimé.

ART. 12. — Modifié, voir articles 15, 22 et 23 nouveaux.

ART. 13. — Maintenu, voir article 24 nouveau.

ART. 14. — Maintenu, voir article 25 nouveau.

ART. 15. — Supprimé, voir article 31 nouveau.

ART. 16. — Supprimé, voir article 26 nouveau.

ART. 17. — Paragraphe 4, modifié, voir article 28, paragraphe 4, nouveau.

ART. 18. — Supprimé, voir article 29 nouveau.

ART. 12.

ART. 13. — Voir article 1er, 2°, paragraphe 2 ancien; article 4, 2°, ancien.

ART. 14. — Voir article 10 ancien.

ART. 15. — Voir article 12 ancien.

ART. 16.

ART. 17.

ART. 18.

ART. 19.

ART. 20.

ART. 21.

ART. 22. — Voir article 12 ancien.

ART. 23.

ART. 24. — Voir article 13 ancien.

ART. 25. — Voir article 14 ancien.

ART. 26. — Voir article 16 ancien.

ART. 27.

ART. 28. — Paragraphe 4, voir article 17, paragraphe 4 ancien.

ART. 29.

ART. 30.

ART. 31. — Voir article 15 ancien.

ART. 19. — Modifié.	ART. 32.
ART. 20. — Modifié.	ART. 33.
ART. 21. — Supprimé.	ART. 34.
ART. 22. — Maintenu, voir article 38 nouveau.	ART. 35. — Voir article 19 ancien.
ART. 23. — Maintenu, voir article 39 nouveau.	ART. 36. — Voir article 20 ancien.
ART. 24. — Maintenu, voir article 40 nouveau.	ART. 37.
ART. 25. — Maintenu, voir article 41 nouveau.	ART. 38. — Voir article 22 ancien.
ART. 26. — Modifié, voir article 42 nouveau.	ART. 39. — Voir article 23 ancien.
ART. 27. — Maintenu, voir article 43 nouveau.	ART. 40. — Voir article 24 ancien.
ART. 28. — Modifié, voir article 44 nouveau.	ART. 41. — Voir article 25 ancien.
ART. 29. — Modifié, voir article 45 nouveau.	ART. 42. — Voir article 26 ancien.
ART. 30. — Modifié, voir article 47 nouveau.	ART. 43. — Voir article 27 ancien.
ART. 31. — Modifié, voir article 48 nouveau.	ART. 44. — Voir article 28 ancien.
ART. 32. — Supprimé.	ART. 45. — Voir article 29 ancien.
ART. 33. — Supprimé.	ART. 46.
ART. 34. — Supprimé.	ART. 47. — Voir article 30 ancien.
	ART. 48. — Voir article 31 ancien.
	ART. 49.

ART. 35. — Modifié, voir article 50 nouveau.

ART. 36. — Supprimé.

ART. 37. — Supprimé.

ART. 38. — Supprimé.

ART. 39. — Modifié, voir article 51, paragraphe 2, nouveau.

ART. 40. — Modifié, voir article 52 nouveau.

ART. 41. — Modifié, voir article 53 nouveau.

ART. 42. — Modifié, voir article 54 nouveau.

ART. 43. — Maintenu, voir article 55 nouveau.

ART. 44. — Maintenu, voir article 56 nouveau.

ART. 45. — Maintenu, voir article 57 nouveau.

ART. 46. — Maintenu, voir article 58 nouveau.

ART. 47. — Maintenu, voir article 59 nouveau.

ART. 48. — Maintenu, voir article 60 nouveau.

ART. 49. — Maintenu, voir article 61 nouveau.

ART. 50. — Modifié, voir article 62 nouveau.

ART. 51. — Supprimé.

ART. 52. — Maintenu, voir article 65 nouveau.

ART. 50. — Voir article 35 ancien.

ART. 51. — Paragraphe 2.

ART. 52. — Voir article 40 ancien.

ART. 53. — Voir article 41 ancien.

ART. 54. — Voir article 42 ancien.

ART. 55. — Voir article 43 ancien.

ART. 56. — Voir article 44 ancien.

ART. 57. — Voir article 45 ancien.

ART. 58. — Voir article 46 ancien.

ART. 59. — Voir article 47 ancien.

ART. 60. — Voir article 48 ancien.

ART. 61. — Voir article 49 ancien.

ART. 62. — Voir article 50 ancien.

ART. 63.

ART. 64.

ART. 65. — Voir article 52 ancien.

ART. 53. — Maintenu, voir article 66 nouveau.

ART. 54. — Modifié, voir article 67 nouveau.

ART. 55. — Maintenu, voir article 68 nouveau.

ART. 56. — Maintenu, voir article 70 nouveau.

ART. 57. — Paragraphe 1er, modifié;
Paragraphe 2, 3, 4 et 5, supprimés.

ART. 66. — Voir article 53 ancien.

ART. 67. — Voir article 54 ancien.

ART. 68. — Voir article 55 ancien.

ART. 69.

ART. 70. — Voir article 56 ancien.

ART. 71. — Voir article 57 ancien.